

YOWANE/YOHANA

EMYANZI Y'AKALEMBE YAYANDIKAGWA NA MUTAGATĪFU YOWANE

Enshokolezi

¹ Aha murhondêro*, erhi Luderho† ho àbâ, na Luderho àli haguma na Nyamuzinda, na Luderho àli Nyamuzinda.

² Kurhenga omurhondêro àli haguma na Nyamuzinda.

³ Byoshi ye wabijiraga, n'omu biremwa byoshi, ntâco calemirwe cirhanalemirwi naye.

⁴ Obuzîne muli ye bwàli, n'obuzîne bwo bwàli bulangashane bw'abantu.

⁵ Obulangashane bwamoleka omu mwizimya, n'omwizimya gurhabuzimagya.

⁶ Hanaciyisha omuntu wali orhumirwe na Nyamuzinda: izîno lyâge ye Yowane‡.

⁷ Ayisha nka muhamîrizi, mpu abè muhamîrizi w'obulangashane, lyo abantu boshi bayêmêra.

⁸ Arhali ye wali bulangashane, ci kabalamwanzi k'obulangashane.

⁹ Luderho ye wali bulangashane bw'okuli, bu-molekera ngasi muntu; anaciyisha en'igulu.

* **1:1 1, 1** idômero ly'amandiko omu cigereki, <https://www.academic-bible.com/en/online-bibles/novum-testamentum-graece-na-28/read/13.05.2021>. † **1:1 1, 1** Luderho ye Mugala wa Nyamuzinda, ye Mupersona wa kabiri w'Obusharhu Butagatifu (Ywn 1, 1-18). ‡ **1:6 1, 6** Yowane Mubatiza oyo.

¹⁰ Ali en'igulu, n'igulu ye waliremaga, n'igulu lirhamumanyaga.

¹¹ Ayisha omu bâge, n'abâge barhamuyankiriraga.

¹² Ci ngasi boshi bamuyankirîre, abahîre obuhashe bw'okuhinduka bâna ba Nyamuzinda: bo balya bamuyêmêra,

¹³ ye rhaburhagwa na mukò, erhi n'okulonza kw'omubiri, nîsi erhi n'okulonza kw'omuntu, ci owaburhagwa na Nyamuzinda.

¹⁴ Nêci, Luderho acîjizire muntu, anabêra muli rhwe. Nîrhu rhwabwîne irenge lyâge, irenge Nyamuzinda-Îshe ahîre Omugala cûsha, oyunjwîre inêma n'okuli.

¹⁵ Yowane ahamîriza, erhi: «Y'oyu ye naderhaga, nti: Owayisha enyuma zâni ye wantangaga, bulya erhi ntac'ibà, erhi ho ali».

¹⁶ Nêci, rhweshi rhwahîrwe oku bwimâna bwâge, rhwahâbwa amanêma oku-manêmaŞ.

¹⁷ Bulya amarhegeko rhwagahîrwe na Mûsa, ci inêma n'okuli rhwabidwirhîrwe na Yezu Kristu.

¹⁸ Ntâ muntu ciru n'omuguma osag'ibona Nyamuzinda; Omugala cûsha yêne, ôbâ muli Îshe, ye warhumanyisagyaye.

I. Oburhumisi n'enyigîrizo za Yezu

Obuhamîrizi bwa Yowane

¹⁹ Alaga obuhamîrizi bwa Yowane, erhi Abayahudi bamurhumira abadâhwa na

Ş **1:161, 16** Kwo kuderha oku amanêma g'Amalaganyo mahyâhya gajire ahâli h'amanêma g'Amalaganyo ga mîra.

bene-Levi kurhenga e Yeruzalemu mpu bagend'imudôsa, mpu: «We ndi?»

²⁰ Anacibabwîra n'obwâlagale, arhalahiraga, ababwîra n'obwâlagale, erhi: «Arhali nie Kristu».

²¹ Nabo badôsa, mpu: «Oligi ndi? Ka we Eliya?» Naye, erhi: «Nanga». Mpu: «Ka we Mulêbi?» Abashuza, erhi: «Nanga».

²² Banacimubwîra, mpu: «Oligi ndi, lyo rhushuza abarhurhumire? Kurhi ociderha wêne?»

²³ Naye, erhi: «Nie izù lyayakûliza omu irungu: Muyumanyanye enjira ya Nyakasane, nka oku omulêbi Izaya adesire».

²⁴ Balya bâli barhumirwe bâli Bafarizeyi.

²⁵ Bashub'imudôsa, mpu: «Cirhuma ocibatiza akabà orhali we Kristu, orhanali Eliya erhi Mulêbi?»

²⁶ Yowane abashuza, erhi: «Nie ono mbatiza n'amîshi. Ci ekarhî kinyu hali oyo murhishi:

²⁷ Ye wâyisha enyuma zâni; ciru ntakwânîni nshwêkûle omugozi gw'enkwêrho zâge».

²⁸ Ebyo byâbâga e Betaniya, ishiriza lya Yordani, emunda Yowane akâg'ibatiziza.

²⁹ Erhi kuca, Yowane abona Yezu amujayo, aderha, erhi: «Oyu ye Mwâna-buzi* wa Nnâmahanga okûla ecâha c'igulu.

³⁰ “Y'oyu ye naderhaga, nti”: “Oyishire enyuma zâni antalusire, bulya ye wantangag'ibâho”.

* **1:29 1, 29** Yezu ali nka mwâna-buzi warhumagwa na Nnâmahanga mpu arhufire. Emwa Abayahudi, omwâna-buzi yo yali nterekêro y'okurhenza ebyâha n'okulungana na Nnâmahanga.

³¹ “Nâni ntâl'imuyishi; ci ye warhumire nyisha nti mbatize n'amîshi, lyo amanyibwa omu Israheli.”»

³² Yowane abâbwîra, erhi: «Nabwîne Mûka ayandagala emalunga nka ngûkù anamuyiman-gakwo.

³³ “Nâni ntâl'imuyishi, ci owantumaga mpu mbatize n'amîshi ali erhi ambwîzire, erhi”: “Oyu wâbone Mûka ayandagalirakwo anamuyiman-gako, erhi ye batiza muli Mûka† Mutagatîfu”.

³⁴ “Nêci, nabwîne nanahamîriza oku oyo ye Mwîshogwa wa Nnâmahanga”».

Abaganda barhanzi

(Mat 4, 18-20)

³⁵ Erhi buca, Yowane erhi kandi ali halya n'abaganda babiri.

³⁶ Anacilolêreza Yezu erhi agera, aderha, erhi: «Oyu ye Mwâna-buzi wa Nnâmahanga».

³⁷ Balya baganda babiri erhi bayumva ntyo, bashimba Yezu.

³⁸ Yezu akabagana, abona bamukulikîre; anacibadôsa, erhi: «Cici mwalonza?» Nabo, mpu: «Rabi -kwo kuderha Muyigîriza- ngahi ôbà?»

³⁹ Ababwîra, erhi: «Yishi muhabone». Bayisha, babona ah'abâga, banalegerera bo naye olwo lusiku. Zâli nka nsâ ikumi.

⁴⁰ Balya babiri bayumvagya ebinwa bya Yowane banakulikiraga Yezu, bâlimwo Andreya, mulumuna wa Simoni Petro.

† **1:33 1, 33** Omukolo gwa Yezu kuli kuhà abantu Mûka Muta-gatîfu, ye buzigire bwa Nyamuzinda.

⁴¹ Erhi izûba lirhenga emashinji, ashimâna mukulu wâge Simoni Petro, amubwîra, erhi: «Rhwabuganyire Masiha».

⁴² Amuhekera Mwâmi Yezu. Erhi Yezu amusinza, amubwîra, erhi: «We Simoni, mwene Yônâ; we kola Kefa» -kwo kuderha Ibuye.

⁴³ Erhi kuca, Yezu erhi alâlire ekuja e Galileya. Anacishimâna Filipo, amubwîra, erhi: «Nshimba».

⁴⁴ Filipo âli w'e Betisayida, emwâbo Andreyana na Petro.

⁴⁵ Filipo anacishigâna Natanaeli, amubwîra, erhi: «Olya Mûsa aderhaga omu citabu c'Amarhegeko n'oyu abalêbi balêbaga, rhwamubwîne: ye Yezu, Mwene Yozefu, w'e Nazareti!»

⁴⁶ Natanaeli amushuza, erhi: «K'e Nazareti yankarhenga akantu kinjâ?» Naye Filipo, erhi: «Yisha, ocîbonere».

⁴⁷ Erhi Yezu abona Natanaeli amujaho, anaciderha, erhi: «Y'oyu ye Mwisraheli w'okuli, orhabamwo bulenzi».

⁴⁸ Natanaeli, erhi: «Ngahi wammanyiraga?» Yezu amushuza, erhi: «Embere Filipo akuhamagale, bulya wali idako ly'omulehe, erhi nakubona».

⁴⁹ Natanaeli amubwîra, erhi: «Rabi, we Mwene Nyamuzinda, we mwâmi w'Israheli».

⁵⁰ Yezu amushuza anamubwîra, erhi: «Wamayêmêra bulya nakubwîzire nti nakubwîne idako ly'omulehe! Wacibona ebilushire aho!»

⁵¹ Anacimubwîra, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîzire: mwâcibona irunga liri liyigule na bamalahika ba Nyamuzinda badwîrhe

barherema banayandagala enyanya lya Mwene-omuntu.»

2

Obuhya e Kana

¹ Olusiku lwa kasharhu*, habà obuhya e Kana omu Galileya. Nnina wa Yezu erhi yo ali.

² Naye Yezu àli mulâlike kw'obwo buhya bo n'abaganda bâge.

³ Lêro idivayi lyanacibula, bulya idivayi ly'obuhya lyàli erhi lyamâhwa. Nnina wa Yezu anacimubwîra, erhi: «Barhacigwerh'idivayi».

⁴ Naye Yezu amushuza, erhi: «Nyoko we, k'okwo kurhuyêrekîre? Amango gâni garhaci-hika».

⁵ Nnina aj'ibwîra abarhumisi, erhi: «Ngasi oku akammubwîra, mukujire».

⁶ Hàli rhubindi ndarhu rhwa mabuye, rhw'okuhiramwo amîshi Abayahudi bakalaba, ngasi kaguma ka ngero ibiri erhi isharhu.

⁷ Yezu ababwîra, erhi: «Yunjuzi orhu rhubindi mîshi». Barhumbumba kuhika oku muhiro.

⁸ Ashub'ibabwîra, erhi: «Domagi, muhekere omushongwe». Banacimuhêkera.

⁹ Erhi omushongwe alabulakwo galya mîshi gahindusire divayi, arhànali amanyire aha eryo divayi lyarhengaga, ci abarhumisi bàl'idôma amîshi erhi bamanyire bwinjà, ahamagala omuhya mulume,

¹⁰ amubwîra, erhi: «Kali abandi idivayi linjà barhang'ihâna, n'erhi abantu bakolabalimwo

* 2:1 2, 1 olusiku lwa kasharhu: Kurhenga ashimânana bona Filipo na Natanaeli.

orukara, lyo barhanza elirhali linjà. Ci wêhe wal'irhanzir'ibîka idivayi linjà kuhika buno!»

¹¹ Co cisômerîne cirhanzi ca Yezu eco. Acijiraga e Kana omu Galileya. Ayêrekana irenge lyâge, n'abaganda bâge bamuyêmêra.

¹² Okubundi anaciyandagalira e Kafarnaumu bo na nnina, na bene wâbo†, n'abaganda bâge. Ajirayo nsiku nsungunu.

Yezu ahulusa abakâg'iguliza omu ka-Nyamuzinda

(Mat 21, 12-13; Mrk 11, 15-17; Luk 19, 45-46)

¹³ Basâka w'Abayahudi erhi àbà hôfi, Yezu ayi-namukira e Yeruzalemu.

¹⁴ Abugâna abarhunzi omu ka-Nyamuzinda bakâg'irhimbûla enkafu, ebibuzi n'engûkù, n'abandi badahîre erhi badwîrhe bakâba.

¹⁵ Ayanka omugozi, ahunga omunyuli, abahulusa boshi omu ka-Nyamuzinda bo n'ebibuzi n'enkafu zâbo; ashandâza ensaranga z'abakâg'ikâba n'oburhalulê bwâbo abukunungula.

¹⁶ Anacibwîra abarhunzi b'engûkù, erhi: «Rhenzi ebi. Enyumpa ya Larha murhayihindulaga cibuye».

¹⁷ Abaganda bâge bakengêra eci cinwa c'Amandiko: «Obushiru bw'enyumpa yâwe bwayish'indya»‡.

¹⁸ Obwo Abayahudi banacijaho, bamubwîra, mpu: «Cimanyîso cici orhuyêresiremwo obuhashe bw'okujira ntya?»

† 2:12 2, 12 Bene wâbo Yezu bo bantu b'omulala gwa Mariya na Yozefu. ‡ 2:17 2, 17 Olulanga lwa 69(68), 10.

¹⁹ Naye Yezu abashuza, erhi: «Shabûli aka ka-Nyamuzinda; nashub'ikayimanza omu nsiku isharhu».

²⁰ Abayahudi bamubwîra, mpu: «Aka ka-Nyamuzinda kayûbasirwe myâka makumi anni na ndarhu, nâwe mpu wâshub'ikayimanza omu nsiku isharhu?»

²¹ Ci yêhe ka-Nyamuzinda k'omubiri gwâge aderhaga.

²² Erhi abà amâfûka omu bafû lyo abaganda bâge bakengîre ako kanwa; bayêmêra Amandiko n'akanwa Yezu aderhaga.

Yezu omu Yeruzalemu

²³ Amango ali e Yeruzalemu oku lusiku lukulu lwa Basâka, bantu banji bayêmêra oku izîno lyâge, erhi bamâbona ebisômerîne akâg'ijira.

²⁴ Ci Yezu yêhe arhacîkubagiragabo, bulya àli abamanyire boshi,

²⁵ arhanali alagîrre okubwîrwa na ndi: àli amanyire akali aha murhima gwa ngasi muntu.

3

Yezu ayigîriza Nikodemu

¹ Hàli mulume muguma w'omu Bafarizeyi, izîno lyâge Nikodemu, muguma omu bagula b'Abayahudi.

² Anacijà emwa Yezu budufu, amubwîra, erhi: «Rabi, rhumanyire oku we Mwigîriza warhumagwa na Nnâmahanga; ntâye wankajira ebisômerîne odwîrhe wajira nka Nyamuzinda arhali bo naye».

³ Yezu amushuza, erhi: «Okuli, okuli, nkubwîzire, ntâye wankabona Obwâmi bwa Nyamuzinda nka arhashubir'iburhwa buhyâhya».

⁴ Nikodemu amubwîra, erhi: «Kurhi omuntu akaciburhwa anakola mushosi?»

⁵ Yezu amushuza, erhi: «Okuli, okuli, nkubwîzire, ntâye wankajà omu Bwâmi bwa Nyamuzinda nka arhashubir'iburhwa omu mîshi na muli Mûka Mutagatîfu*.

⁶ “Eciburhwa n'omubiri guli mubiri, n'eciburhwa na Mûka guli mûka”.

⁷ “Orhasômeragwa obwenge nkubwîzire, nti”: “Kukwânîne okuburhwa buhyâhya”.

⁸ “Empûsi olunda esîmire lwo enahûkiza: on-ayumve omuhûsi gwâyo, ci orhîshi emunda yarhenga erhi emunda yajà. Kwo n'okwo ngasi yêshi oburhwa na Mûka”†.

⁹ Naye Nikodemu, erhi: «Kurhi okwo kwanka-hashikana?»

¹⁰ Yezu amushuza, erhi: «Kàli oli muyigîriza omu Israheli, wanagal'ihaba ebyo?

¹¹ “Okuli, okuli, nkubwîre, ebi rhuyishi byo rhuderha, n'ebi rhwabwîne byo rhunywêra akasheba, ci murhayêmêra obuhamîrizi bwîrhu”.

¹² “Akabà murhayêmîri nka nammubwîra

* **3:5 3, 5** Okuburhwa omu mîshi na muli Mûka Mutagatîfu kwo kubatizibwa. Nka kulyâla ntâye wankamanya kurhi empûsi egenda, ntyo ntêye wankayumva enjira za Mûka Mutagatîfu. Co cirhuma abantu bahêkwa na Mûka Mutagatîfu, kanji barhayumvibwa n'abandi bantu. Ciru hali abatagatîfu bakâg'iderhwa basirhe, bulya ebijiro byâbo birhâli nka bya bandi bantu † **3:8 3, 8** Arhali byâge byâge Kristu aderha; aderha ebi arhenzagya emw'îshe.

eb'y'en'igulu, kurhi mwa nkayêmêra nkola nammubwîra eby'empingu”?

13 “Ntâye wayinamukire empingu aha nyuma z'olya wahonaga empingu, Mwene-omuntu ôbà empingu”»‡.

14 «Kulyâla Mûsa amanikaga enjoka omu irungu, ntyo, kukwânîne Mwene-omuntu ayinamulwe,

15 “Iyo ngasi yêshi omuyêmîre abona obuzîne bw'ensiku n'amango”.

16 “Nêci, Nnâmahanga azigîre igulu, kuhika abâna Omugala cûsha, mpu ngasi yêshi wâmuyêmêra alek'ihera, ci abone obuzîne bw'ensiku n'amango”.

17 “Bulya Nyamuzinda arharhumaga Omugala en'igulu mpu ayish'ihana igulu, ci mpu lyo aciza igulu”.

18 “Ngasi omuyêmîre, arhahanwa; ci orhamuyêmîri, mîra olwâge lwatûbagwa, bulya arhayêmêraga izîno lya Mugala cûsha wa Nnâmahanga”§.

19 “Nalwo olubanja lw'olu: obulangashane bwayishire en'igulu, n'abantu bagal'isîma omwizimya ahâli h'obulangashane, bulya ebijiro byâbo byâli bibî”.

20 “Nêci, ngasi yêshi ojira ebibî, erhi kushomba ashomba obulangashane arhanajà ahâli obulangashane, lyo ebijiro byâge birhamanyibwa”.

‡ 3:13 3, 13 Omu bantu boshi, Yezu, Mwêne -Omuntu, kwo acîderha, yêne wankamanya eby'empingu, bulya ye wayihubukaga. § 3:18 3, 18 Owalonza obucire, kukwânîne abulongeze kuli Kristu, omu kuyêmêra Yezu wafâga oku musalaba.

21 “Ojira okushingânîne yêhe, anajê ahalangala, lyo babona oku ebijiro byâge Nyamuzinda abijirira”».

Obuhamîrize bwa Yowane buzinda

22 Enyuma ly'ebyo, Yezu ajâ bo n'abaganda bâge omu cihugo c'e Yudeya; ajirayo nsiku haguma nabo, anakabatiza.

23 Naye Yowane erhi adwîrhe abatiza e Heno*, hôfi h'e Salimi, bulya amîshi galiyo manji, n'abantu bakayish'ibatizibwa.

24 Erhi Yowane arhacishwêkwa obwo.

25 Hanacizûka akadali ekarhî k'abaganda ba Yowane n'Omuyahudi oku kucishuka†.

26 Bajâ emwa Yowane, bamubwîra, mpu: «Rabi, olya wali naye ishiriza lya Yordani, olya wahamîririzagya, naye akola adwîrhe abatiza, n'abantu boshi badwîrhe bamushimba!»

27 Yowane anacishuza, erhi: «Ntâco omuntu ankacîhâ nka cirhamuhirwi kurhenga enyanya.

28 “Mwene muli bahamîrizi bâni kulya naderhaga, nti”: “Arhali nie Kristu, ci ntumirwe nti mmushokolere”:

29 “Ogwêrhe omuhya erhi muhya-mulume; ci omwîra w'omuhya-mulume, omuyimangira n'okumuyumva, anasîme akayumva izû ly'omu hya-mulume”. “Ogwo gwo mwishingo gwâni, na buno gukola guli mwimâna”.

30 “Kukwânîne agandâze, nâni ncifunye”.

31 “Owarhenga enyanya akulire boshi”; “naye owa hano igulu anali w'en'igulu”, “n'ebyaderha

* 3:23 3, 23 Heno abâ omu lubanda lwa Yordani. † 3:25 3, 25 Nkaba ako kadali kâli kayêrekîre obubatizo.

binali by'en'igulu". "Owarhenga empingu alushire boshi".

³² "Eby'abwîne n'eby'ayumvîrhe byo ahamîriza; ci ntâye oyêmêra obuhamîrizi bwâge".

³³ "Oyêmêra obuhamîrizi bwâge ayêrekana oku Nyamuzinda aderha okunali".

³⁴ "Oyu Nyamuzinda arhumaga, binwa bya Nyamuzinda aderha, bulya Nyamuzinda nka ahâna Mûka Mutagatifu arhagera".

³⁵ "Nnâmahanga-Îshe asîma Omugala, anahizire byoshi omu maboko gâge".

³⁶ "Oyêmêra Omugala, agwêrhe obuzîne bw'ensiku n'amango; olahîre okuyêmêra Omugala, arhakabona akalamo, ci obukunizi bwa Nyamuzinda bwâmumananakwo"».

4

Omuciza w'igulu acîmanyisa emw'Abasamâriya

¹ Erhi Yezu amanya oku Abafarizeyi bayumvîrhe oku akola agwêrhe baganda banji kulusha Yowane n'oku adwîrhe abatiza bantu banji kumulusha,

² n'obwo arhali Yezu yêne wakâg'ibatiza, ci baganda bâge,

³ arhenga e Yudeya, acîshubirira e Galileya.

⁴ Kwàli kukwânîne atwikanye omu Samâriya.

⁵ Anacihika omu cishagala ciguma c'e Samâriya, ciderhwa Sikara, hôfi h'ishwa Yakôbo ahâga omugala Yozefu.

⁶ Ho iriba lya Yakôbo* libà aho. Yezu ali amârhamama n'enjira; anacitamala oku cikunguzo c'iriba. Zàli nka nsá ndarhu.

⁷ Mukazi muguma w'Omusamâriya ayish'idôma. Yezu anacimubwîra, erhi: «Mpà nâni mîshi nnywe».

⁸ Abaganda bâge bâli bajir'igula ebiryo omu lugo.

⁹ Olya mukazi w'Omusamâriya amubwîra, erhi: «Kurhi we Muyahudi wankampûna amîshi, nie Musamâriya?» Bulya Abayahudi n'Abasamâriya barhabonanagakwo.

¹⁰ Yezu amushuza, erhi: «Ocimanyaga enshôkano ya Nnâmahanga okanamanya ndi okubwîzire, erhi: “Mpà nâni nnywe”, wakabire we muhûna, naye anakakuhîre amîshi g'obuzîne†».

¹¹ Olya mukazi amubwîra, erhi: «Yâgirwa, ci orhagwêrhi eci wankadômeramwo, n'iriba lirî lirî. Ngahi wankacibona amîshi g'obuzîne?»

¹² K'olushirage larha Yakôbo warhuhâga eri iriba, anyweramwo bo n'abâna n'ebintu byâge?»

¹³ Yezu amushubiza, erhi: «Ngasi yêshi ony-wakwo aga mîshi ashub'iyumva enyôrha;

¹⁴ Ci owanywe oku mîshi namuhâ, arhakayumva nyôrha ciru n'eliguma; bulya amîshi namuhâ gamuhindukamwo iriba lyakahululamwo amîshi g'obuzîne bw'ensiku n'amango».

¹⁵ Nyamukazi, erhi: «Waliha, mpà nâni kwo ago mîshi, lyo irhondo ntacyiumva nyôrha, lyo

* 4:6 4, 6 Galya mango izûba liyimanga. † 4:10 4, 10 Omu Mandiko matagatifu, amîshi lyo inêma lya Nnâmahanga.

ntanakaciyish'idôma bano».

¹⁶ Yezu amubwîra, erhi: «Kanya, ohamagale balo, ogal'igaluka».

¹⁷ Olya mukazi amushuza, erhi: «Ntajira mulume». Yezu amushubiza, erhi: «Nêci, kwo binali, orhajira mulume.

¹⁸ Bulya wamaja omu mwa balume barhanu, n'oyu oli omu mwâge arhali balo. Nêci, orhanywesiri».

¹⁹ Nyamukazi, erhi: «Yâgirwa, namâbona oku oli mulêbi.

²⁰ Balarha bakâg'iharâmya kw'eyi ntondo‡, ninyu mpu Yeruzalemu ho hantu h'okuharâmya».

²¹ Yezu amubwîra, erhi: «We mukazi, nyêmêra, amango gahisire, arhananciri kuli eyi ntondo erhi e Yeruzalemu mwacikaharâmya Larha.

²² Mw'oyo munakaharâmya eci murhishi, rhwêhe rhuharâmya eci rhuyishi; bulya obucire omu Buyahudi burhenga.

²³ Câba amango gayiruka -ganakola go gano-abaharâmya okunali bakola bakâharâmya Larha omu murhima gwâbo n'okunali; bulya abo bo Larha alonza mpu bamuharâmye.

²⁴ Nyamuzinda abâ mûka, n'abamuharâmya kukwânîne bamuharâmye omu murhima n'okunali».

²⁵ Olya mukazi anacimubwîra, erhi: «Nyîshi oku Masiha, olya baderha Kristu, ayisha. Amango ayisha, ye warhuyigîriza byoshi».

²⁶ Yezu amushuza, erhi: «Nie ono ndwîrhe nakudesa».

‡ 4:20 4, 20 Ntondo ya Garizimi eyo.

²⁷ Ho n'aho abaganda bâge bayisha, basômerwa erhi babona adwîrhe aganîza omukazi. Ci ntâye washagîre mpu amudôsa, erhi: «Ci wamudôsa», erhi: «Carhuma wamuganîza?»

²⁸ Nyamukazi anacisiga akabindi kâge, ali-birhira eka, aj'ibwîra abantu, erhi:

²⁹ «Yishi mubone omulume wamambwîra ebi najizire byoshi. K'arhankabà ye Kristu?»

³⁰ Banacirhenga omu lugo, bajà emunda àli.

³¹ Ago mango abaganda bâge bakâg'imuyinginga banamubwîra, mpu: «Waliha Mwigiriza, ebiryo bino».

³² Naye abashuza, erhi: «Ngwêrhe ebiryo murhishi».

³³ Abaganda bâge bakadôsanya, mpu: «Nkaba hali owamudwîrhîre eby'alya§?»

³⁴ Yezu ababwîra, erhi: «Ebiryo byâni kuli kujira obulonza bw'owantumaga n'okuyûkiriza omukolo gwâge.

³⁵ “Ka murhaderha, mpu”: “Hasigire myêzi ini emyâka eyêre?” “Nâni mmubwîzire”: “Yinamuli amasù, mubone oku amashwa gakola gayâkirize n'emyâka”.

§ 4:33 4, 33 eby'alya: biri binwa bibirhi: «ebi» na «alya». Omu mashi mubà enshishula binwa amango herufi z'izù zibirhi zirhimânana. a abugâne a, ahinduke â kwo kuderha a mulîri: mpâga agâni mamvu: mpâgâgani mamvu. a abugâne e, a anarhoge omu kuhubula, bihinduke byombi e mulîri: narhenga e Bukafu: narhegêBukafu i abugâne a, ahinduke y: ebi alya: eby'alya. i arhimâne o, ahinduke iyu: omukazi oduga budufu: omukazyuduga budufu. a arhimâna o, a ye mwofi kuli o anarhoge hasigale o: omwâna oderha bwenêne: omwanoderha bwenêne. o arhimâne e, ahinduke we: engoko ekaliza bânagoko: engokwekaliza bânagoko. n'ebindi n'ebindi...

³⁶ “Omusârûzi akola ahâbwa oluhembo lwâge; akola adwîrhe alunda emburho oku buzîne bw’ensiku n’amango, na ntyo owarhwêraga naye akola asîma bo n’omusârûzi”.

³⁷ “Nêci aka kanwa kanali k’okuli: orhwêra ali wago, n’osârûla ali wago”.

³⁸ “Nammurhumire okuj’isârûla* ebi murhalibukiraga; bandi balibusire ninyu mwalya emyâka y’amalibuko gâbo”.

³⁹ Basamâriya banji b’eco cishagala bamuyêmêra erhi kalya kanwa k’olya mukazi karhuma, erhi: «Anambwîzire ebi najizire byoshi».

⁴⁰ Erhi Abasamâriya bamuhikaho, bamuyinginga mpu acumbike. Ajirayo nsiku ibiri zône.

⁴¹ Bandi banji bamuyêmêra erhi nyigîrizo zirhuma.

⁴² Bakâbwîra olya mukazi, mpu: «Arhaciri binwa byâwe birhumire rhuyêmêra; nîrhu rhwêne rhwa-muyumvîrhe, rhunakola rhumanyire bwinjà oku kwo binali, oyu ye Muciza w’igulu».

*Yezu afumya mugala wa murhambo muguma
(Mat 8, 5-13; Luk 7, 1-11)*

⁴³ Erhi zirya nsiku ibiri zigera, anacilikûla, ajà e Galileya.

⁴⁴ Yezu yêne àli erhi adesire mpu ntà mulêbi okengwa omu cihugo câbo.

⁴⁵ Erhi ahika e Galileya, abanya-Galileya bamuyankirira, bulya bâli erhi babwîne ebi ajiraga

* **4:38 4, 38** Abasârûzi zo Ntumwa, n’abarhwêraga bo balya balêbi bashokoleraga Entumwa, na kulusha boshi, Mwâmi Yezu yêne.

e Yeruzalemu byoshi oku lusiku lukulu; bulya nabo bâli oku lusiku lukulu.

⁴⁶ Ashub'ijà e Kana y'e Galileya, erya ahindulaga amîshi okubà divayi. Yali murhambo muguma walwazagya omugala e Kafarnaumu.

⁴⁷ Oyo mulume erhi ayumva oku Yezu ahika e Galileya kurhenga e Yudeya, amuguma omu cirali, anamushenga mpu ayandagalîre emwâge, aj'ifumya omugala wali hôfi h'okufà.

⁴⁸ Yezu amubwîra, erhi: «Ka mukabà murhabwîni ebisômerîne n'ebirhangâzo murhâyêmêre?»

⁴⁹ Naye nyamurhwâli, erhi: «Muhânyi, yandagala embere omwâna anfîre».

⁵⁰ Yezu amubwîra, erhi: «Gendaga, mugala wâwe ali mutaraga». Nyamulume anaciyêmêra ako kanwa ka Yezu, alîkûla.

⁵¹ Oku aciri omu njira y'okuyandagalira emwâge, abambali bayisha, bamubwîra mpu omugala afumire.

⁵² Abadôsa ensà yonêne arhondêraga okuyumva amagala. Bamushuza, mpu: «Nnjo aha nsâ nda ishushira lyamurhengagamwo».

⁵³ Îshe abona oku yo na nsâ Yezu amubwîraga, erhi: «Mugala wâwe ali mutaraga». Anaciyêmêra ye n'ab'omu mwâge boshi.

⁵⁴ Eco co cisômerîne ca kabiri Yezu àjizire erhi ashubira e Galileya kurhenga e Yudeya.

5

Yezu afumya omulwâla ah'iriba lya Betesta

¹ Enyuma ly'ebyo, lwanacibà lusiku lukulu lw'Abayahudi, naye Yezu ayinamukira e Yeruzalemu.

² Aha maziba g'ebibuzi, omu cishagala c'e Yeruzalemu, habà iriba liderhwa Betesta* omu ciyahudi. Eryo iriba lijira mbaraza irhanu.

³ Balwâla mwandu bakâg'igwishira mw'ezo mbaraza: emihûrha, abahinange n'abahozire enjingo bakâg'ilingûza oku amîshi gashabagana.

⁴ Bulya liguma liguma malahika wa Nyakasane akâg'iyandagalira omu maziba n'okushabaganya amîshi. N'erhi amîshi gabaga gabirunduka, owarhangag'ikajamwo ye wanakag'ifuma endwâla yâge.

⁵ Hâli muntu muguma, erhi ali myâka makumi asharhu na munâni alwâla.

⁶ Yezu anacimubona agwîshîre, erhi anamanyire oku emyâka ekola minji kurhenga ali ntyo. Amubwîra, erhi: «Ka walonza okufuma?»

⁷ Naye olya mulwâla, erhi: «Muhânyi, ntajira owakampira omu maziba nka amîshi gabirunduka; na nkaderha nti mmujâge, erhi mpahika, nnanshimâne owundi mîra antangaga».

⁸ Yezu amubwîra, erhi: «Yimuka, oyanke encingo yâwe, ocîgendere».

⁹ Olya mulume anacifuma oku ilindo liguma; ayanka encingo yâge, agenda. Ci olwo lusiku lwâli lwa Sabato.

¹⁰ Abayahudi babwîra oyo muntu wâfumaga, mpu: «Ene lwa Sabato, orhankabarhula encingo yâwe».

* **5:2 5, 2** Omu cihabraniya, Bet-Hêsed, kuli kuderha «nyumpa ya lukogo», nyumpa ya bwonjo bwa Nnâmahanga.

¹¹ Naye abashuza, erhi: «Ci owanfumagya anambwîzire, erhi: Yanka encingo yâwe, ogende!»

¹² Bamudôsa, mpu: «Ye ndi oyo wakubwîraga, erhi: Yanka encingo yâwe, ogende?»

¹³ Ci olya muntu wafumaga arhàli amumanyire, bulya Yezu àli amâzonga omu lubaga lwàli lulundumîne.

¹⁴ Erhi kugera nsiku, Yezu amushimâna omu ka-Nyamuzinda; anacimubwîra, erhi: «W'oyu wafumire; irhondo orhacijiraga byâha†, olek'ibà kubî kulusha okurhanzi».

¹⁵ Olya mulume anacigend'ibwîra Abayahudi oku Yezu ye wamufumagya.

¹⁶ Okwo kwarhuma Abayahudi barhondêra okuhîvulula Yezu mpu bulya akâg'ijira ntyo olwa Sabato.

¹⁷ Ci Yezu yêhe abashuza, erhi: «Oku Larha adwîrhe akola erhi nâni kwo n'okwo».

¹⁸ Okwo kwarhuma Abayahudi bakâlonza okumuyîrha, arhali okwenge akâg'ivuna olwa Sabato kwônene, ci bwenêne bulya akâg'iderha mpu Nyamuzinda ye Îshe n'okucîyumanyanya na Nnâmahanga.

Omukolo gwa Mugala wa Nyamuzinda

¹⁹ Yezu anacishuza, ababwîra, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîre, Mugala wa Nnâmahanga arhankahash'ijira ebi arhabonaga Îshe ajira:

† 5:14 5, 14 Okufuma kw'omubiri ciri cimanyîso c'okufûka kw'omûka. Omuntu Mwâmi Yezu ashimanyire kukwânine ahin-
duke muntu muhyâhya, kukwânine obuzîne bwa Kristu bumu-
jemwo bunamujire mwâna wa Nnâmahanga.

ngasi byoshi Îshe ajira, n'Omugala kwo na kuguma abijira.

²⁰ “Bulya Nyamuzinda Îshe azigira Omugala, n'ebi ajira byoshi, anamuyêrekebyo; acinamuyêreka ebilushire ebyo, murhangâle”.

²¹ “Nka oku Îshe afûla abafû anabahè obuzîne, kwo n'okwo Omugala naye abalonzize anabahè obuzîne”.

²² “Bulya Îshe arhatwîra ndi lubanja: ci ngasi lubanja alulîkira Omugala”,

²³ “Iyo abantu boshi bakenga Omugala, nk'oku bakenga Îshe. “Orhakenga Omugala, erhi arhanakenga Îshe wamurhumaga”.

²⁴ “Okuli, okuli, mmubwîre, oyumva akanwa kâni akanayêmêra owantumaga, obuzîne bw'ensiku n'amango erhi bwâge, arhakanahêkwa lubanja, ci ahimire olufû, ajâ omu buzîne”.

²⁵ “Nêci mmubwîzire: amango gayishire - ganakola go gano- abafîre bâyumve izû lya Mwene Nyamuzinda, n'abaliyumve banalame”.

²⁶ “Nk'oku Îshe ye nn'obuzîne, kwo anahîre Omugala mpu abè nn'obuzîne”,

²⁷ “anamuhîre obuhashe bw'okutwa emmanja zoshi, bulya ali Mwene-omuntu”.

²⁸ “Murhasômeragwa n'okwo: bulya amango gayiruka, abâli omu nshinda boshi bârhengemwo bamâyumva izû lyâge”;

²⁹ “abakozire aminjà bafûkire obuzîne, n'abajizire amabî bafûkire olubanja”.

³⁰ “Oku bwâni, ntâco nankahash'ijira niene”. “Olunyumvîrhe lwo ntwâ; n'akanwa kâni kash-

ingânîne, bulya ntajira oku nnonzize, ci oku owantumaga alonzize”.

³¹ “Akabà nie ncihamîriza niene, obuhamîrizi bwâni burhali bwo”.

³² “Wundi odwîrhe wampamîriza, nnamanyire oku obuhamîrizi bwâge kuli nie buli bw’okuli”.

³³ “Mwâli murhumire abantu emwa Yowane[‡], naye adesire okunali”.

³⁴ “Nie ono ntalonza buhamîrizi bwa muntu; ci ebyo mbidesire nti lyo mucunguka”.

³⁵ “Yowane kâli kamole katwanyire kanalan-gashîne; mwanali mulonzize okusîma hisanzi hisungunu omu bumoleke bwâge”.

³⁶ “Niehe ngwêrhe obuhamîrizi bulushire obwa Yowane: emikolo Larha ampâga mpu njire; eyo mikolo njira yo ehamîriza oku Larha ye wantumaga”.

³⁷ “Na Larha wantumaga, yêne ye muhamîrizi wâni. Mw’oyo murhasig’iyumva izù lyâge ciru n’eliguma, murhanasâg’ibona obusù bwâge”.

³⁸ n’ecinwa câge cirhammubamwo, bulya oyu arhumaga murhamuyêmêra”.

³⁹ “Muhumba Amandiko, bulya mucîkebirwe mpu mwo mubà akalamo karhahwa; ci nago kumpamîriza gampamîriza!”

⁴⁰ “Ci murhalonza okujà emunda ndi lyo mubona obuzîne”.

⁴¹ “Irenge ly’abantu, ntalilonza”.

⁴² “Ci mmanyire oku murhajira buzigire bwa Nnâmahanga”.

⁴³ “Nayishire oku izîno lya Larha, murhananyankiriraga; erhi owundi

[‡] 5:33 5, 33 Lolà 1, 19-28.

ankacirhuma yênene, oyo mwanamuyankirira”.

⁴⁴ “Kurhi mwankayêmêra mwe mulonza okukuzibwa ngasi muguma n’abâbo, ci obukuze burhenga emwa Nnâmahanga yêne murhabulonza?”

⁴⁵ “Murhamanyaga mpu nie nâmmushobeke emwa Larha”. “Mûsa mucicîkubagira ye wâmmushobeke”.

⁴⁶ “Bulya muciyêmêraga Mûsa, mwankanyêmîre nâni; bulya ebi ayandisire nie abiyandikîre”.

⁴⁷ “Ci mukabà murhayêmîri ebi ayandisire, kurhi mwankayêmêra ebinwa byâni?”»

6

Yezu aluza emigati

(Mat 14, 13-21; Mrk 6, 32-44; Luk 9, 10-17)

¹ Okuhandi Yezu anaciyikirira ishiriza ly’enyanya y’e Galileya, ederhwa Tiberiyadi.

² Abantu mwandu erhi bamushimbire, bulya bâli bamâbona ebisômerîne akâg’ijirira abalwâla.

³ Yezu anacirheremera oku ntongo, adahalakwo bo n’abaganda bâge.

⁴ Basâka, lwo lusiku lukulu lw’Abayahudi, ali hôfi.

⁵ Erhi ayînamula amasù, Yezu abona olubaga lunji lumushimbire. Ancibwîra Filipo, erhi: «Ngahi rhwankagulira emigati bâlya?»

⁶ Amubwîraga ntyo mpu amurhangule, bulya àli amanyire yêne oku ajira.

⁷ Filipino amushuza, erhi: «Emigati ya ngoyo* ibiri erhankabalumîra, ciru ngasi muntu ankahâbwa hisungunu».

⁸ Muguma omu baganda bâge, ye Andreyâ, mulumuna wa Simoni Petro, amubwîra, erhi:

⁹ «Hano hali mwâna muguma odwîrhe migati irhanu y'engano na nfi ibiri; ci kwône cirigi cici eco kuli ugu mwandu gw'abantu?»

¹⁰ Yezu anacibabwîra, erhi: «Mubwîre abantu babwâr hale». Obukere bwâli ho bunji. Banacibwâr hala balume nka bihumbi birhanu.

¹¹ Okubundi Yezu ayanka erya migati, n'erhi abâ amâvuga omunkwa, ayigabira abantu bâli babwâr hîre, n'enfi kwo na kwo, nk'oku balonzagya.

¹² Erhi babâ bamâyigurha, abwîra abaganda bâge, erhi: «Mugushe ebihimbi bisigîre, bilek'îherera busha».

¹³ Babigusha, bayunjuza birhimbiri ikumi na bibiri by'ebisigaliza by'erya migati y'engano irhanu bâlyaga.

¹⁴ Erhi abantu babona eco cisômerîne Yezu ajiraga, bakaderha, mpu: «Nêci, y'oyu ye mulêbi wayisha en'igulu».

¹⁵ Yezu erhi amanya oku balonza okumugwârha mpu bamujire mwâmi, acîgendera, ashub'icifulika oku ntondo yêneyêne.

*Yezu alambagira omu nyanja
(Mat 14, 22-23; Mrk 6, 45-52)*

* **6:7 6, 7** «ngoyo»: Ngoyo ibiri, go mafundo makumi abiri erhi magerha magana abiri. Igerha lyânkafire idinari liguma, lwo lusaranga lw'Abaroma.

16 Erhi bijinga, abaganda bâge bayandagalira oku nyanja,

17 bashonera omu bwârho, bayikira, bajà e Kafarnaumu. Bwayira na Yezu arhabahikakwo;

18 erhi n'empûsi edwîrhe yashungûrha, enyanja yabira.

19 Bâli bamâvugama nka stadi† makumi abiri n'irhanu erhi makumi asharhu, erhi Yezu ayegêra obwârho ayish'agenda omu nyanja. Banacirhemuka.

20 Ci Yezu ababwîra, erhi: «Niene, murhayôbohaga!»

21 Bâli bakola bamuyanka omu bwârho, ci aho honêne obwârho bwahika aha banajâga.

Yezu ayigîriza omu sinagogi y'e Kafarnaumu

22 Erhi buca, olubaga lwâli lusigîre ishiriza lwabona oku obwârho bwâli buguma bwônene n'oku Yezu arhâli abujiremwo haguma n'abaganda bâge. ci bône bâli bagenzire.

23 Ci kwône agandi mârho gâli gayishire, garhenga e Tiberiyadi, halya baliraga omugati omu kuvuga Nyakasane omunkwa.

24 Erhi abantu babona oku Yezu arhali ho n'oku abaganda bâge ntâbo, bashonera omu bwârho, bagenda e Kafarnaumu, bajà balonza Yezu.

25 Erhi bamushimâna ishiriza, bamudôsa, mpu: «Yâgirwa, mangaci wahikaga eno?»

26 Yezu abashuza, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîre, mudwîrhe mwanonza arhali bisômerîne mwabwîne birhumire, ci bulya mwalîre emigati mwayigurha.

† 6:19 6, 19 Estadi nguma ziri nka meteri 185.

27 Mukâkola, arhali orhulyolyo rhuhwa rhurhuma, ci ebiryo biyôrha buzîne ensiku n'amango birhuma. Ebyo biryo Mwene-omuntu wamuhâbyo, bulya ye Îshe Nyamuzinda ahizirekwo ecimanyîso câge».

28 Banacimubwîra, mpu: «Kurhi rhwâjiraga lyo rhukola emikolo ya Nnâmahanga?»

29 Naye Yezu abashuza, erhi: «Omukolo gwa Nnâmahanga kwo kuyêmêra oyo arhumaga».

30 Nabo, mpu: «Cimanyîso cici warhuyêrekaga lyo rhukuyêmêra? Bici ojira?

31 Balarha balire amâna‡ omu irungu, nka oku biyandisirwe: Abahîre omugati gw'emalunga mpu balye».

32 Yezu anacibashuza, erhi: «Okuli, mmubwîre, arhali Mûsa wammuhâga omugati gw'empingu; Larha ye mmuhâ omugati gw'empingu, gwo mugati gw'okunali.

33 Bulya omugati gwa Nnâmahanga, gwo gulya guhona empingu gunahâne obuzîne en'igulu».

34 Nabo bamubwîra, mpu: «Yâgirwa, orhuhè ensiku zoshi kuli ogwo mugati».

35 Yezu abashuza, erhi: «Nie mugati gw'obuzîne; ojîre emunda ndi arhankacishalika, n'onyêmîre arhankaciyumva nyôrha.

36 Ci nammubwîzireko: mudwîrhe mwambona ci murhanyêmîri.

37 Ebi Larha ampà byoshi byajà emunda ndi, n'ojire emunda§ ndi ntakamukwêba embuga;

‡ 6:31 6, 31 Amâna gàl nka mugati mununu gwamanukaga emalunga oku kulîsa Abayahudi omu irungu. Lul 78, 24. § 6:37 6, 37 Okujà emunda Yezu ali kwo kumuyêmêra.

³⁸ bulya nahonyire empingu, arhali mpu nka-jira oku nalonza, ci oku owantumaga alonza.

³⁹ Naye owantumaga alonza mpu ntarheraga bici muli birya ampâga, ci mpu mbifûle olusiku luzinda.

⁴⁰ Nêci, kwo Larha alonza mpu ngasi obona Omugala anamuyêmêre abè n'obuzîne bw'ensiku n'amango, nâni mmufûle olusiku luzinda».

⁴¹ Ci Abayahudi erhi badwîrhe bacîduduma erhi ye rhumire, bulya anadesire, erhi: «Nie mugati gwahonaga empingu».

⁴² Bakaderha, mpu: «Ka arhali ye Yezu, ola mugala wa Yozefu? Ka rhuhabire îshe na nnina? “Kurhi akolaga aderha, erhi” : “Nahonaga empingu?”»

⁴³ Yezu abashuza, ababwîra, erhi: «Murhacîdudumaga.

⁴⁴ “Ntâye wankajà emunda ndi nka Larha wantumaga arhamukulwiri; nâni nayîsh'imufûla olusiku luzinda”.

⁴⁵ “Kuyandisirwe n'abalêbi”: “Boshi bayish'iyigîrizibwa na Nnâmahanga”. “Ngasi yêshi oyumva enyigîrizo za Larha akanaziyankirira, ajà emunda ndi”.

⁴⁶ “Arhali kwo kuderha oku hali wabwîne Larha, aha nyuma z'olya orhenga emwa Nyamuzinda: oyo ye wabwîne Larha”.

⁴⁷ «Okuli, okuli, mmubwîzire, oyêmîre agwêrhe obuzîne bw'ensiku n'amango.

⁴⁸ “Nie mugati gw'obuzîne”.

⁴⁹ “Basho balire amâna omu irungu, banafà”.

50 “Ogu gwo mugati guruhenga empingu: owag-ulyakwo arhakafa”.

51 “Nie mugati guzîne gwahonaga empingu; owalya kuli ogwo mugati alama ensiku zoshi; n’omugati nâhâna, gwo mubiri gwâni gwalêhera igulu obuzîne”.

52 Obwo Abayahudi bakâjà kadali bône na nnene, mpu: «Kurhi oyo muntu ankarhuhà omubiri gwâge mpu rhugulye?»

53 Yezu anacibabwîra, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîre, akabà murhaliri omubiri gwa Mwene-Omuntu murhananywiri omukò gwâge, ntà buzîne bwâbà muli mwe.

54 Olya omubiri gwâni ananywe omukò gwâni, agwêrhe obuzîne bw’ensiku n’amango, nâni namufûla olusiku luzinda.

55 Bulya omubiri gwâni kali kalyo k’okuli n’omukò gwâni ciri cinyôbwa c’okuli.

56 Olya omubiri gwâni ananywe omukò gwâni, abêra muli nie nâni muli ye.

57 Nk’oku Larha wantumaga azîne, nâni nzîne muli Larha, ondyà naye alama nie ntumire.

58 Ogwo gwo mugati gwamanukaga empingu; guruhali gwo muguma n’ogu basho balyaga banagal’ifâ. Olya ogu mugati alama ensiku zoshi».

59 Ezo nyigîrizo aziyigîrizagya e Kafarnaumu omu sinagogi.

60 Erhi bazyumva, banji omu baganda bâge baderha, mpu: «Eci cinwa camazibuha! Ndi wankacyumva?»

61 Erhi Yezu amanya oku abashimbûlizi badwîrhe bacîduduma okwo kurhuma, anacibabwîra, erhi: «K’okwo kummusômîre?

⁶² Amango mwâbone mwene-omuntu arhere-
mera aha ayôrhag'abà lyo?

⁶³ Omûka gwo gubamwo obuzîne, omubiri guli
gwa busha. Ebinwa mmubwîzire biri mûka, biri
buzîne*.

⁶⁴ Ci muli mwe muli abarhayêmîri». Kurhenga omurhondêro erhi Yezu ayishi bandi
barhayêmêraga na ndi wâmulenganye.

⁶⁵ Anacishub'ibâbwîra, erhi: «Co carhumire
mmubwîra nti ntâye wankajâ emunda ndi nka
arhakushobwîri na Larha».

⁶⁶ Kurhenga aho banji omu baganda bâge
bacîyegûla, banaleka okukamukulikira.

*Petro amanya oku Yezu ali Nyamuzinda
(Mat 16, 16)*

⁶⁷ Okubundi Yezu anacibwîra balya Ikumi-na-
babiri, erhi: «Ka ninyu mukola mwâgenda?»

⁶⁸ Simoni Petro amushuza, erhi: «Yâgirwa,
emwandi rhwajâ? We gwêrhe ebinwa by'obuzîne
bw'ensiku n'amango.

⁶⁹ Rhwêhe rhuyêmîre rhunamanyire oku we
Mutagatîfu wa Nnâmahanga†».

⁷⁰ Yezu abashuza, erhi: «Ka ntamwîshogaga
oku muli Ikumi-na-babiri? Ci muguma muli mwe
ali shetani».

⁷¹ Yûda, mwene Simoni w'e Keriyoti aderhaga;
bulya ye wali ayish'imulenganya, n'obwo âli wa
muli balya Ikumi-na-babiri.

* **6:63 6, 63** Ebinwa bya Yezu biyêrekîre omugati gw'empingu biri
binwa byakurhuhâ obuzîne bwa Nnâmahanga, na Mûka Muta-
gatîfu yêne wakarhuma rhwabiyumva. † **6:69 6, 69** Mutagatîfu
wa Nnâmahanga, ye Masiha erhi Kristu.

7

Yezu arheremera e Yeruzalemu oku lusiku lukulu anayigiriza

¹ Enyuma z'aho, Yezu akageragera omu Galileya; arhankagezire omu Yudeya, bulya Abayahudi bakâg'imulonza mpu bamuyîrhe.

² Obwo erhi olusiku lukulu lw'Abayahudi, luderhwa lwa Bihando*, luli hôfi.

³ Bene wâbo banacimubwîra mpu: «Rhenga eno, oj'e Yudeya, abaganda bâwe babone ebi odwîrhe wajira.

⁴ Bulya ntâye walonza okucîmanyisa okola bufundafunda. Obûla odwîrhe wajira ebi byoshi, ciyêrekanage omu igulu».

⁵ Ciru na bene wâbo barhakâg'imuyêmêra.

⁶ Yezu anacibashuza, erhi: «Amango gâni† garhac'ihika, ci mwêhe amango ginyu gali minjà ensiku zoshi.

⁷ Igulu lirhankahash'immushomba; niehe linshomba, bulya mpamîriza oku emikolo yalyo eri mibî.

⁸ Mw'oyo mujè oku lusiku lukulu; niehe ntajakw'olwo lusiku lukulu, bulya amango gâni garhac'iyunjula».

⁹ Erhi ayûs'iderha ntyo, acîbêrera e Galileya.

¹⁰ Ci erhi bene wâbo babà bamârheremera oku lusiku lukulu, naye ayijà bufundafunda, buzira kuciyêrekana.

* **7:2 7, 2** Olwo lusiku lwâli lwa kuvuga Nnâmahanga omunkwa oku myâka n'okuyibuka amango Abayahudi bakâg'ihanda omu mahêma omu irungu erhi barhenga e Mîsiri. Lwajiragwa omu nsiku nzinda za Cambase n'omu ntanzi za Muhaho. † **7:6 7, 6** Amango ga Yezu go mango g'okufâ n'okufûka kwâge.

11 Erhi olusiku lukulu lubà, Abayahudi baka-mulonza banaderha, mpu: «Ngahi ali?»

12 Emirhwe y'abantu yakahwehwerezanya kuli ye. Baguma, mpu: «Muntu mwinjà». Abandi, mpu: «Nanga, adwîrhe arheba olubaga».

13 Ci ntâye wakâg'imuderha n'obwâlagale erhi kuyôboha Abayahudi kurhumire.

14 Ekarhikarhi k'olusiku lukulu, Yezu anacisôkera e ka-Nyamuzinda, arhondêra ayigîriza.

15 Abayahudi basômerwa, bakaderha, mpu: «Kurhi amanyire amaruba arhanajaga omu masomo?»

16 Yezu anacibashuza, erhi: «Enyigîrizo zâni zirhali zâni, ci z'olya wantumaga.

17 Owalonz'ijira obulonza bwâge, acîbonera erhi ezi nyigîrizo ziri za Nnâmahanga, nîsi erhi niene ncirhumire.

18 Oderha ebyage yêne, irenge lyâge alonza; ci olonza irenge ly'owamurhumaga, oyo ye derha eby'okuli, arhanabamwo bunywesi.

19 Ka Mûsa arhammuhaga Amarhegeko? Ci ntâye muli mwe oshimba Amarhegeko! Cici mwalongeza okunyîrha?»

20 Olubaga lwashuza, mpu: «Olimwo shetani. Ndi walonza okukuyîrha?»

21 Yezu anacibashuza, erhi: «Kantu kagama‡ kône njizire, mwanagal'irhangâla mweshi.

22 Mûsa ammuhiire irhegeko ly'okukembûlwa, arhali kwo kuderha oku Mûsa walidwîrhe, ci bashakulûza, munakujire olwa-Sabato.

‡ 7:21 7, 21 kantu kagama: Omulwâla afumagya aha iriba lya Betesta (5, 1-9).

²³ Ntyo omuntu anakembûlwe olusiku lwa Sabato buzira kuvuna irhegeko[§] lya Mûsa. Cirhumirage mulungulwa okwenge nafumize omuntu yêshi olwa-Sabato?

²⁴ Olubanja murhakâg'iluhà ocîshizire, ci mukagemera omuntu oku anakwânîne».

Abantu bajà kadali oku cisisi ca Kristu

²⁵ Obwo baguma omu bantu b'e Yeruzalemu bakaderha, mpu: «K'arhali ye badwîrhe balonza okuyîrha oyu?

²⁶ Ci y'oyu odwîrhe aderha n'obwâlagale na ntâko bamubwîzire! K'abakulu b'ecihugo babwinage okunali oku ye Kristu?

²⁷ Ci kwône oyo rhurhahabiri ecisisi câge; Kristu yêhe amango ayisha, ntâye wâmanye ali wa ngahi».

²⁸ Obwo Yezu erhi adwîrhe ayigîriza omu ka-Nyamuzinda; anaciderha, erhi: «Nêci, munyishi munamanyire ndi wa ngahi! Ci kwône arhali niene nacîdwîrhe; ci owantumaga ali w'okunali, murhanamuyishi.

²⁹ Niehe mmuyishi, bulya ye cisisi câni, bulya ye wanantumaga».

³⁰ Balonza okumugwârha; ci ntâye wamuhumirekwo, bulya amango gâge garhal'icihika.

Yezu abwîra Abayahudi oku ali hôfi agende

³¹ Muli eyo ngabo y'abantu, banji bamuyêmêra. Bakacîjamwo, mpu: «K'amango Kristu ayisha

§ 7:23 7, 23 Okukembûla kwâli nka kufumya ecirumbu c'omuntu, kurhânali kuhanzîbwe. Kurhi okufumya omuntu-yêshi kwankabâga kubî?

acîjira ebisômerîne bilushire ebi oyo muntu ajizire?»

³² Abafarizeyi bayumva oku olubaga ludwîrhe lwamukûnga kungan'aho; bârhumu abaganda mpu bamugwârhe.

³³ Lêro Yezu anacibabwîra, erhi: «Nciri ninyu hisanzi hisungunu ngal'icîgalukira emwa owantumaga-.

³⁴ Mwacinnonza munambule*, n'aha nâbà, murhankahahika».

³⁵ Nabo Abayahudi bakâbwîrizanya, mpu: «Ngahi aho ajà, rhubule kumubona? “K'ajà omu Buyahudi bashandabîne emw'abapagani, agend'iyigîriza abapagani?”

³⁶ “Kwo kurhi okwo adesire, erhi”: “Mwacinnonza munambule, n'aha nâbà, murhankahahika?”»

Yezu alaganya amîshi g'akalamo

³⁷ Oluzinda lw'olusiku lukulu, lwo lulushire ezindi, Yezu anaciyimanga, ayâkûza n'izû linene, erhi: «Ngasi ogwêrhwe n'enyôrha, ayishe emunda ndi, anywe;

³⁸ “na ngasi onyêmîre, nk'oku Amandiko gadesire”: “enyîshi z'amîshi g'obuzîne zâhulule omu nda yâge”».

³⁹ Aderhaga Mûka Mutagatîfu abamuyêmêre bâli bayish'ihâbwa; bulya barhâl'isâg'ihâbwa Mûka Mutagatîfu, kulya kubà Yezu arhâli aj'ikuzibwa.

* **7:34 7, 34** Nnâmahanga alonzibwa amango acibonekana. Owageza ago mango n'oluhînzo, anayish'imulonza anamubule. «Obwenge bwa nyuma nshuzo bufâ». Ntyo kwo Abayahudi babîre: amango gâbo gâgezire.

Bashub'ijà kadali oku cisisi ca Kristu

⁴⁰ Banji omu bantu bayumvagya okwo omu lubaga, bakaderha, mpu: «Okuli, y'oyu ye mulêbi!»

⁴¹ Abandi, mpu: «Ye Kristu!» Ci abandi bakashuza, mpu: «Ka Kristu ankarheng'e Galileya?»

⁴² K'Amandiko garhadesiri mpu omu bûko bwa Daudi, omu lugo lw'e Betelehemu Kristu anârhenge?»

⁴³ Obwo olubaga lwalyâna erhi ye rhuma.

⁴⁴ Baguma balonza okumugwârha, ci ntâye wamuhizirekwo okuboko.

⁴⁵ Abaganda banacishubûka, bajà emw'abajinji b'abadâhwa n'Abafarizeyi. Nabo babadôsa, mpu: «Carhumire murhamulêrha?»

⁴⁶ Abaganda bashuza, mpu: «Ntâ muntu okol'oshambîre aka oyu muntu!»

⁴⁷ Abafarizeyi banacibashubiza, mpu: «Kuziga ninyu mwacîrîkirîre ntyo!»

⁴⁸ K'omu barhambo erhi omu Bafarizeyi hali omuyêmîre?

⁴⁹ Ci obu busô bw'abantu barhishi Marhegeko bali bakagwal»

⁵⁰ Muguma muli bo, ye Nikodemu, olya wali ojîre emwa Yezu, anacibabwîra, erhi:

⁵¹ «K'irhegeko lîrhu linatwîre omuntu barhanaj'imuyumva n'okumanyirira eci ajizire?»

⁵² Bamushuza, mpu: «K'oli Mugalileya nâwe? Osome bwinjà, wabona oku e Galileya erharhenga mulêbi».

⁵³ Okubundi ngasi muntu anacigaluka emwâge.

8

Omukazi w'omugonyi

¹ Yezu yêhe acîjira oku ntongo y'Emizêti.

² Ci erhi gubà mucêracêra, bashub'imubona omu ka-Nyamuzinda, n'olubaga lwoshi lwamukunjûkakwo. Anacibwârâhala, arhondêra abayigîriza.

³ Abashamuka b'ihano n'Abafarizeyi bamulêrhera omukazi wagwârâhagwa omu bugonyi, bamuhira ekâgarhî k'abântu boshi,

⁴ babwîra Yezu, mpu: «Waliha Muyigîriza, oyu mukazi agwâsirwe masi-masi omu bugonyi.

⁵ N'omu Marhegeko, Mûsa adesire mpu abakazi ba bene abo mabuye rhwakâbabanda. Nâwe we kurhi obwîne?»

⁶ Baderhaga ntyo mpu bamurhege, lyo babona oku bamulega. Ci Yezu acîyunamira, arhondêra ayandika ahanshi n'omunwe gwâge.

⁷ Erhi abona barhamurhengakwo, anaciyinamuka, ababwîra, erhi: «Olya orhasâg'ijira câha muli mwe amubandage ibuye ly'oburhanzi!»

⁸ Anacishub'iyunama, ashub'irhondêra ayandika ahanshi.

⁹ Erhi bayumva ebyo binwa, bakayongoloka muguma muguma, kurhangira oku bashosi; na ntyo Yezu asigala yênene n'olya mukazi wali halya bwimanga.

¹⁰ Okubundi Yezu anaciyinamuka, amubwîra, erhi: «We mukazi, ngahi bali? Ka ntâye wacikutwîrire olubanja?»

11 Naye, erhi: «Ntâye, Yâgirwa!» Yezu, erhi: «Nâni ntâko nacikujira. Cîgenderage, ci irhondo orhacihîra okahemuka».

Yezu ko kamole k'igulu

12 Yezu ashub'ibabwîra, erhi: «Nie kamole k'igulu; onkulikire arhankagenda omu mwizimya, ci abà n'obumoleke bw'obuzîne».

Bajà kadali oku buhamîrizi bwa Yezu

13 Abafarizeyi banacimubwîra, mpu: «Obu wêne odwîrhe wacîhamîriza, obuhamîrizi bwâwe buli ntâbwo».

14 Yezu abashuza, erhi: «Nêci, niene nie ncîhamîriza, ci kwône obuhamîrizi bwâni buli bw'okuli, bulya nyîshi aha ntenga n'eyi nyêrekîre; ci mwêhe murhishi aha mpubuka n'aha nâlola.

15 Mw'oyo, nka mwatwa olubanja, mubiri mulola; nie ono ntatwîra ndi lubanja;

16 na nkatwa olubanja, olubanja lwâni luli lw'okuli, bulya ntali nienene, ci nie n'olya wantumaga, Larha.

17 N'omu Marhegeko ginyu kuyandisirwe mpu obuhamîrizi bwa bantu babiri buli bw'okuli.

18 Ncîhamîriza niene, na Larha wantumaga naye ampamîriza».

19 Banacimudôsa, mpu: «Sho, ngahi abà?» Yezu abashuza, erhi: «Murhanyishi, murhishi na Larha; mucimmanyaga, mwankamanyire na Larha».

20 Ebyo binwa abiderheraga omu ka-Nyamuzinda, aha bwa mucîmba gw'ecibîkiro, erhi adwîrhe ayigîriza. Ntâye wadesire mpu amuhirakwo olûnu, bulya amango gâge garhal'icihika.

Yezu arhonda Abayahudi babula-buyêmêre

²¹ Yezu ashub'ibabwîra, erhi: «Nâcîgendera; mwannonza munafâne ecâha cinyu. Aha najà murhankahahika».

²² Abayahudi bakadôsanya, mpu: «Ka kucîniga acîniga obu adwîrhe aderha, mpu: “Aha najà murhankahahika?”»

²³ Yezu ashub'iderha, erhi: «Mw'oyo muli b'idako, nâni ndi w'enyanya. Mw'oyo muli b'en'igulu, niehe ntali w'en'igulu.

²⁴ “Nammubwîzire nti mwafâna ebyâha binyu. Nêci, akabà murhayêmîri oku nie Nyamubâho*, mwafâna ebyâha binyu”».

²⁵ Banacimubwîra, mpu: «Oli ndi?» Yezu abashuza, erhi: «Oyo na mmubwîzire.

²⁶ “Ngwêrhe binji naderha kuli mwe, binji bam-mutwîrakwo olubanja; ci owantumaga arhaderha ebirhali by'okuli, n'ebi narhenzagya emwâge byo nanderha en'igulu”».

²⁷ Bôhe barhumvagya oku Îshe aderhaga.

²⁸ Obwo Yezu anacibabwîra, erhi: «Amango mwayinamula Mwene-omuntu, lyo mwamanya oku nie Nyamubâho n'oku ntâco njira oku bwâni bwâni; ebi Larha anyigîrizize byo nderha,

²⁹ n'owantumaga rhwe naye rhubâ; arhandekaga niene, bulya ensiku zoshi njira ebimusîmîsa».

³⁰ Erhi abâ adwîrhe aderha ntyo, banji bàmuyêmêra.

* **8:24 8, 24** Erhi Mûsa adôsa Nyamuzinda izîno lyâge (Lub 3, 13-15), amushuza, erhi: «Nie Nyamubâho», erhi: «Obwîre abâna b'Abayahudi oku Nyamubâho ye kurhumire». Naye Yezu, bulya ali Nyamuzinda, ye Nyamubâho.

Yezu n'Abrahamu

³¹ Okuhandi Yezu anacibwîra balya Buyahudi bali bamuyêmîre, erhi: «Mukasêra oku binwa byâni, mwâbà baganda bâni b'okunali;

³² mwamanya okuli, n'okuli kwammurhenza omu bujà».

³³ Bamushuza, mpu: «Rhuli b'iburha ly'Abrahamu na ntà mango rhusâg'ibà bajà b'omuntu. Kurhi wankarhubwîraga, mpu: mwayish'ibà bantagengwa?»

³⁴ Yezu anacibashuza, erhi: «Okuli, mmubwîre, ngasi muntu ojira ecâha ali mujà.

³⁵ N'omujà arhabêra omu nyumpa ensiku zoshi; omwâna yeki omubà ensiku zoshi.

³⁶ Erhi Omugala akammucungula, mwanarhenga omu bujà lwoshi.

³⁷ Nêci, mmanyire oku muli iburha ly'Abrahamu; kurharhuma murhalonza okunyîrha, bulya ecinwa câni cirhamujà emurhima.

³⁸ Nie ono nderha ebi nabwîne emwa Larha, ninyu mujira ebi mwayumvîrhe emwa sho».

³⁹ Bamushuza, mpu: «Ci Abrahamu ye Larha!» Yezu ababwîra, erhi: «Mucibâga bene-Abrahamu, singa kwo mujira ak'Abrahamu.

⁴⁰ Ci mw'abo mwalonza okunyîrha okwenge namammubwîra ebinali nayumvîrhe emwa Nnâmahanga. Okwo Abrahamu arhakujiraga!

⁴¹ Mw'oyo bijiro bya sho mujira». Ba-nacimubwîra, mpu: «Rhurhaburhagwa omu bugonyi†; Larha ali muguma: ye Nnâmahanga».

† **8:41 8, 41** Obugonyi: Omu kanwa k'Abalêbi, obugonyi kwo kugomera Nnâmahanga.

⁴² Yezu anacibabwîra, erhi: «Nnâmahanga acibâga Sho, singa munzigira, bulya muli Nyamuzinda mpubuka n'emwâge narhengaga. Arhali niene nacîdwîrhe, ci ye wantumaga.

⁴³ Cici cirhuma murhayumva enderho zâni? Bulya murhankahash'iyumva ebinwa byâni‡.

⁴⁴ Sho ye shetani, na nyîfinjo za sho mulonza okujira. Kurhenga omurhondêro erhi ali mwîsi wa bantu; arhali wa kuderha okuli, bulya okuli kurhamubamwo. Nk'aderha eby'obunywesi, omu murhima gwâge abikûla, bulya ali munywesi ye n'îshe w'obunywesi.

⁴⁵ Nieve murhanyêmêra, bulya nderha okunali.

⁴⁶ Ndi muli mwe wankanyagîriza oku câha? Akabâ nderha okunali, cirhuma murhanyêmêra?

⁴⁷ Oli wa Nnâmahanga ayumva ebinwa bya Nnâmahanga; akabâ murhabyumva, kwo kuderha oku murhali ba Nnâmahanga».

⁴⁸ Abayahudi bamushuza, mpu: «Rhurhabaga erhi: rhuderha nti ôbâ Musamâriya n'oku shetani akubamwo».

⁴⁹ Yezu abashuza erhi: «Ntalimwo shetani, ci ndwîrhe nahà Larha obukuze, ninyu mudwîrhe mwangayaguza.

⁵⁰ Nie ono, ntalonza irenge lyâni; hali olin-nongeza, ye wayish'itwa olubanja.

⁵¹ Okuli, okuli, mmubwîzire, oshimba ebinwa byâni arhakabona lufû ciru n'eliguma».

⁵² Abayahudi bamubwîra, mpu: «lêro rhwamâmanya bwinjâ oku shetani akulimwo. "Abrahamu afîre, n'abalêbi nabo bafâ; nâwe,

‡ 8:43 8, 43 Barhakayêmêra ebinwa by'okuli, co cirhumire bali bantu ba shetani, ye mushombanyi w'eb'okuli.

mpu”: “Oshimba ebinwa byâni arhakabona lufù ciru n’eliguma!”

⁵³ “K’olushirage Larha Abrahamu wafîre? N’abalêbi nabo bafîre. Oligi ndi we?”»

⁵⁴ Yezu abashuza, erhi: «Ncicîkuzagye niene, irenge lyâni lyâli lyabà busha; Larha ye nkuza, olya muderha mpu ye Nyamuzinda winyu,

⁵⁵ n’obwo murhamuyishi. Niehe mmuyishi, n’erhi nakaderha nti ntamuyishi, nanabà munywesi akinyu. Ci mmuyishi nanshimba akanwa kâge.

⁵⁶ Sho Abrahamu acîshingiraga okuyish’ibona Olusiku lwâni§; alubwîne anacîshinga bwenêne».

⁵⁷ Abayahudi banacimubwîra, mpu: «Ci orhac’ibona myâka makumi arhanu; ngahi wacîboneraga Abrahamu?»

⁵⁸ Yezu abashuza, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîzire, erhi Abrahamu arhac’ibà, erhi ho mbà».

⁵⁹ Banaciyanka amabuye mpu bamubandego, ci Yezu acîyongolokera, arhenga omu ka-Nyamuzinda.

9

Yezu afumya omuhûrha kurhenga okuburhwa

¹ Erhi agera, abona omuntu waburhagwa ali muhûrha.

² Abaganda bâge bamudôsa, mpu: «Waliha Muyigîriza, ndi wajizire ecâha, oyu muntu erhi ababusi bâge, obûla abusirwe muhûrha?»

§ 8:56 8, 56 Olusiku lwa Yezu, lwo lusiku acîyêrekana omu irenge lyâge. Olwo lusiku lwa Kristu, Abrahamu alubwîne omu bulêbi.

³ Yezu, erhi: «Oli ye oli ababusi bâge ntà câha bajizire, ci mpu lyo obuhashe bwa Nnâmahanga bubonekana kuli ye.

⁴ Obûla bwacibona, kukwânîne njire emikolo y'owantumaga: obudufu buyiruka*, n'obudufu burhakola.

⁵ Obu nciri en'igulu, ndi bumoleke bw'igulu».

⁶ Erhi abà amâderha ntyo, anacitwîra ahanshi, ajira orhujondo n'amarhî gâge, arhushîga oku masù ga gulya muhûrha.

⁷ Okubundi amubwîra, erhi: «Jaga ocîshuke omu iriba lya Silowe» kwo kuderha: orhumirwe. Gulya muhûrha gwagenda, gwacishuka gwana-galuka erhi gukola gwabona n'obwâlaga.

⁸ Abalungu bâge n'abantu bakâg'iyôrha bamubona ajà ahûnahûna, baderha, mpu: «K'arhali olya wakâg'iyôrha ahûnahûna oyu?»

⁹ Baguma, mpu: «Yenêne». Abandi, mpu: «Arhali ye, ci wundi omushushire». Naye, erhi: «Nie nêne».

¹⁰ Bamudôsa, mpu: «Kurhi amasù gâwe gabungûsire?»

¹¹ Abashuza, erhi: «Olya baderha mpu ye Yezu, ye wajiraga orhujondo, arhunshîga oku masù, anambwîra, erhi: «Jaga ocîshuke omu iriba lya Silowe». «Nayijà, nacîshuka, nanabona»».

¹² Bamudôsa, mpu: «Ngahi ali?» Naye, erhi: «Ntishi».

* **9:4 9, 4** Ensiku Kristu agezize en'igulu, kwo zàli nka mulegerege gwa mukolo. Ebijingo by'ogo mulegerege n'obudufu, lwo lusiku lw'amababale n'okufà kwa Yezu. Co carhumaga abwîra abaganda olusiku ahânagwa mpu «bukola bwâmi bwa mwizimya» (Luk 22, 53).

13 Banacîkanyanya olya muntu wali muhûrha emw'Abafarizeyi.

14 Olusiku Yezu ajiraga orhujondo anamuzibûla amasù lwàli lwa Sabato†.

15 Abafarizeyi nabo bashub'imudôsa kurhi amasù gâge gabungûkaga. Naye, erhi: «Anshîga orhujondo oku masù, nagend'icîshuka, nankola ndwîrhe nabona».

16 Bafarizeyi baguma, mpu: «Oyo muntu arharhenga emwa Nnâmahanga, bulya arhakenga Sabato». Abandi, mpu: «Kurhi omunya-byâha ankajira ebisômerîne biri nk'ebi?» Bacîgabamwo bônene na bônene.

17 Banacishub'idôsa olya wali muhûrha, mpu: «Nâwe kurhi odesire kuli oyo wakuzibûlaga amasù?» Naye, erhi: «Ali mulêbi».

18 Ci Abayahudi barhalonzagya okuyêmêra oku oyo muntu ali muhûrha n'oku akol'adwîrhe abona. Kwo kuhamagala ababusi bâge.

19 Babadôsa, mpu: «Ka mugala winyu oyu, olya muderha mpu aburhagwa muhûrha? Kurhi akolaga adwîrhe abona?»

20 Ababusi bâge bashuza, mpu: «Rhuyishi oku rhwe rhwamuburhaga n'oku aburhagwa erhi afîre amasù.

21 Ci oku akola adwîrhe abona n'owamuzibûlaga amasù, rhurhishi. Mumudôse; akola mulume, yêne acîderhera».

22 Bwôba bwa Buyahudi bwarhumaga ababusi bâge baderha ntyo; bulya bâli erhi bahizire mpu owaderhe oku Yezu ye Kristu anakagwe omu

† 9:14 9, 14 Okujira orhujondo gwàli mukolo guhanzibwe olwa-Sabato.

sinagogi.

²³ Co carhumaga ababusi bâge baderha, mpu: «Akola mulume; mumudôse yêne».

²⁴ Abayahudi bashub'imuhamagala obwa kabiri, bamubwîra, mpu: «Okuze Nnâmahanga! Rhwêhe rhuyishi oku ola muntu ali munyabyâha».

²⁵ Naye, erhi: «Akabà ali munya-byâha, ntishi; kantu kaguma kône mmanyire: nali muhûrha na buno nkola ndwîrhe nabona».

²⁶ Banacimudôsa, mpu: «Kurhi kulya akujizire? Kurhi akuzibwîre amasù?»

²⁷ Abashuza, erhi: «Nammubwîzire mîra, murhanayumvîrhe. Carhuma mwalonza nshub'immubwîra? Nkaba ninyu mwalonza okubà baganda bâge?»

²⁸ Banacirhondêra bamujâcira, mpu: «Okaba muganda wâge! Rhwêhe rhuli baganda ba Mûsa.

²⁹ Rhwêhe rhuyishi oku Mûsa ye Nnâmahanga abwîzire ebinwa byâge; ci oyo rhurhishi ali wa ngahi?»

³⁰ Olya mulume abashuza, erhi: «Lêro namasômerwa! Murhishi ali wa ngahi omuntu onfumize obuhûrha!

³¹ Rhuyishi oku Nyamuzinda arhayumvîrhiza banya-byâha, ci omuntu omurhumikira n'ojira oku alonza ye ayumvîrhiza.

³² Ka mukola muyumvîrhe omuntu azibwîre amasù gw'owaburhagwa muhûrha?

³³ Acibâga arhali emwa Nnâmahanga arhenga, ntâco anankajizire».

³⁴ Bamushuza, mpu: «Kurahenga omu nda ya nyoko erhi oyunjwîre byâha, onakola mpu

warhuyigîriza!». Banacimulibirhakwo.

³⁵ Yezu ayumva oku bamulibisirekwo. Erhi bacishimânana, amubwîra, erhi: «K'oyêmîre Mwene-omuntu?»

³⁶ Naye, erhi: «Ye ndi, Nyakasane, mmuyêmêre?»

³⁷ Yezu amubwîra, erhi: «Omubwîne, ye dwîrhe akudesâ».

³⁸ Naye, erhi: «Nyêmîre, Nyakasane!» Anaci-fukama embere zâge.

³⁹ Okuhandi Yezu anaciderha, erhi: «Kucîranula kwandwîrhe en'igulu: Iyo abarhabona babona, n'ababona babè mihûrha».

⁴⁰ Abafarizeyi bahali erhi bayumva, bamudôsa, mpu: «Ka rhuligi mihûrha nîrhu?»

⁴¹ Yezu ababwîra, erhi: «Mucibaga mihûrha, rhinga ntà câha mugwêrhe‡. Ci mwêhe, mpu: Kubona rhubona! Co cirhumire ecâha cinyu ho cinaciri».

10

Lungere mwinjà

¹ «Okuli, okuli, mmubwîre, orhayishiri emuhanda omu lugo lw'ebibuzi, ci ayishe muli yindi njira, erhi ciri cishambo na cishumûsi.

² Naye oyisha emuhanda, ye mungere w'ebibuzi.

³ Oli oku lumvi anamuyigulire, n'ebibuzi bi-nayumve izù lyâge. Anahamagale ebibuzi byâge ciguma ciguma, anabihuluse.

‡ 9:41 9, 41 Balya Buyahudi barhayêmîri Yezu bali muhûrha, ci barhalonz'imanya oku bali yo; na ntyo barhankafuma.

⁴ Nka bikola biri emuhanda, anabilongolera nnabyo, n'ebibuzi binamuyishe omu nyuma, bulya biyishi izù lyâge.

⁵ Ci ecigolo, birhankacikulikira; byanaciyâka, bulya birhamanyiri izù ly'ebigolo».

⁶ Yezu abatwa ogwo mugani, ci barhamanyaga ebi alonzagya okuderha.

⁷ Lêro Yezu anacibabwîra, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîzire: nie muhango gw'ebibuzi.

⁸ Abâli bayishire embere zâni boshi, biri bishambo na bishumûsi; n'ebibuzi birhabayumvagya.

⁹ Nie muhango; ongeramwo, kucira acira; anagera anahuluke, agal'ishigâna obwasi akerâ.

¹⁰ Ecishambo cikîsha, erhi kuzimba ciri n'okuyîrha n'okusherêza. Niehe ecandwîrhe, nti ebibuzi bibone akalamo, akalamo kanene.

¹¹ Ndi lungere mwinjà. Lungere mwinjà anahâne obuzîne bwâge erhi bibuzi byâge birhuma.

¹² Omulimya, orhali lungere n'orhali nn'ebibuzi, akabona eciryanyi, analeke ebibuzi, acîyâkire, n'eciryanyi canabiyâbukamwo, cibishandâze.

¹³ Ajira ntyo bulya ali mulimya na ntà buzigire ajira oku bibuzi.

¹⁴ Ndi lungere mwinjà; nyîshi ebibuzi byâni, nabyo ebibuzi byâni binyishi,

¹⁵ nka kulya Larha anyishi nâni nyîshi Larha; nampâne obuzîne bwâni ebibuzi byâni birhuma.

16 Ngwêrhe ebindi bibuzi birhali muno lugo*; nabyo kukwânîne mbilerhe; byayumva izù lyâni, na ntyo habè busô buguma na lungere muguma.

17 Eci Larha antonyeza kuli kubà bulya mpâna obuzîne bwâni lyo nshub'ibugalukana.

18 Ntâye wankabunyanka, ci niene mbuhâna. Njira obuhashe bw'okubuhâna n'okushub'ibuyanka: lyo irhegeko Larha ampîre».

19 Abayahudi bacîgabamwo erhi ebyo binwa birhuma.

20 Banji muli bo bakaderha, mpu: «Shetani omulimwo, adwîrhe ahahabuka. Okumuyumvîrhiza kuli kurhamira busha».

21 Abandi, mpu: «Ebyo binwa birhali bya muntu oli mwo shetani. Ka shetani ankazibûla amasû g'omuhûrha?»

Yezu amanyîsa Abayahudi oku ye Mwene-Nnâmahanga

22 Byanacibà ntyo! Bajira olusiku lukulu lw'aka-Nyamuzinda† e Yeruzalemu. Gali mango ga mpondo.

23 Yezu akageragera omu ka-Nyamuzinda omu mbaraza ya Salomoni.

24 Abayahudi banacimuzunguluka, mpu: «Mangaci warhurhûza emirhima eleke okumanana? Akabà we Kristu, rhubwîre n'obwâlagale».

* **10:16 10, 16** Bindi bibuzi birhali omu lugo: Ebyo bibuzi birhali omu lugo, bo balya hoshi barhali omu Ekleziya ya Kristu, lwo lugo lw'ebibuzi byayumvîrhe izù lyâge. † **10:22 10, 22** Olwo lusiku lwakengezagya okuyûbakwa n'okugishwa kw'aka-Nyamuzinda.

²⁵ Yezu abashuza, erhi: «Nammubwîzire, ci murhayêmêra. Ebi njira oku izîno lya Larha[‡] byo bimpamîriza;

²⁶ ci murhayêmêra bulya murhali b'omu bibuzi byâni.

²⁷ Ebibuzi byâni binayumve izù lyâni; mbiyishi, nabyo binankulikire.

²⁸ Mbihà obuzîne bw'ensiku n'amango; ntà mango byâhere na ntâye wankabinkûla omu maboko.

²⁹ Larha wabimpaga ali mukulu kulusha boshi, na ntâye wankakûla akantu omu nfune za Larha.

³⁰ Larha na nâni rhuli muguma».

³¹ Abayahudi balêrha amabuye mpu bamubandego.

³² Yezu anacibabwîra, erhi: «Nammuyêresire minjà manji garhenga emwa Larha; muli go lihi mwaâmbandira amabuye?»

³³ Abayahudi bamushuza, mpu: «Garhali minjà wajizire garhuma rhwakubanda amabuye, ci bulya walogosire ene ocijira Nnâmahanga n'obwo oli muntu».

³⁴ Yezu anacibashuza, erhi: «Ka kurhayandisirwi omu Marhegeko ginyu: "Nadesire nti: muli ba-nyamuzinda§?"

³⁵ "Ecitabu c'Amarhegeko cidesirage oku balya ebinwa bya Nyamuzinda bibwirwa bali ba-

[‡] **10:25 10, 25** Larha Kwo Mwâmi Yezu ayôrhaga aderha Nyamuzinda ntyo. § **10:34 10, 34** Ako kanwa kayêrekîre abatwî b'emmanja bakâg'iderhwa «ba-nyamuzinda», bulya okutwa emmanja kuli kwa Nyamuzinda.

Kuziga ntà kulogorha Mwâmi Yezu alogosire ene aciderha Nyamuzinda, bulya abantu kwône banaderhwe «banyamuzinda» (Lul 81[82], 6).

nyamuzinda n'Amandiko garhankazâzibwa”;

³⁶ “ninyu oyu Nyamuzinda Îshe ayimikaga anamurhuma en'igulu, mpu”: “Wamalogorha, okwenge nadesire, nti: Nie Mwene-Nyamuzinda!”

³⁷ “Akabà ntake emikolo ya Larha, murhanyêmêraga”;

³⁸ “ci akabà nyijira, mukalahira kwanyêmêra, nyêmêreri ciru ebyo bijiro, munayôrhe munanyire oku Larha andimwo n'oku nâni ndi muli Larha”».

³⁹ Baderha mpu bamugwârhe, ci abafuma.

Yezu ajà ishiriza lya Yordani

⁴⁰ Ashub'icîjîra ishiriza lya Yordani, emunda Yowane akâg'ibatiziza, anayibêra.

⁴¹ Bantu banji bakâjà emunda ali. Bakâbwîrana, mpu: «Yowane ntà cisômerîne ciru n'eciguma ajizire; ci ngasi ebi adesire kuli oyo muntu byoshi byàli by'okunali».

⁴² Na ntyo, banji bamuyêmêra.

11

Yezu afûla Lazaro

¹ E Betaniya, emwâbo Mariya na mwene wâbo Marta yali omulume mulwâla, mpu ye Lazaro.

² Mariya y'olya washîgaga Nyakasane Yezu omugavu anamuhôrhola amagulu n'emviri zâge. Mushinja wâbo Lazaro ye wali mulwâla.

³ Bâli bâbo bombi barhumizagya emwa Yezu, mpu: «Yâgirwa, olya ozigira, alwâla».

⁴ Erhi Yezu akuyumva aderha, erhi: «Eyo ndwâla erhali ya kufà; ci eri ya kumanyîsa irenge

lya Nnâmahanga, lyo Mugala wa Nnâmahanga akuzibwa».

⁵ Yezu azigiraga Marta n'omulumuna na Lazaro.

⁶ Erhi ayumva oku Lazaro alwâla, ageza zindi nsiku ibiri aho ali.

⁷ Okubu ndi abwîra abaganda bâge, erhi: «Rhuje e Yudeya».

⁸ Abaganda bâge bamushuza, mpu: «Wal-
iha Muyigîriza, kurhi washubîrira e Yudeya
n'obwo kurhaz'igera nsiku Abayahudi balon-
zagya okukubanda amabuye?»

⁹ Yezu abâshuza, erhi: «Ka omu lusiku ensà
zirhaba ikumi n'ibiri? Ogenda mûshi arhasârhalà,
bulya adwîrhe abona obumoleke bw'igulu;

¹⁰ ci ogenda budufu ye sârhalà, bulya arhaci-
bona».

¹¹ Erhi abà amâbabwîra ntyo, ayûshûla, erhi:
«Omwîra wîrhu Lazaro ali îrò; nagend'imutula».

¹² Nabo abaganda bâge, mpu: «Nyakasane,
akabà îrò ali, afuma».

¹³ Yezu alonzagya okuderha oku anafîre, ci
bôhe bamanya mpu îrò lya kurhamuka.

¹⁴ Lêro Yezu ahumanula, erhi: «Lazaro anafîre;

¹⁵ nansîmire bulya ntàhali, lyo muyêmêra. Ci
rhujage emunda ali».

¹⁶ Naye Toma, oderhwa Didimu, abwîra abâbo
baganda, erhi: «Kanyi nîrhu rhujeyo, rhugend'ifà
rhwe naye!»

¹⁷ Erhi Yezu ahika, ashimâna Lazaro ali nsiku
ini abishirwe.

¹⁸ Kurhenga e Betaniya kuhika e Yeruzalemu

ziri stadi* ikumi n'irhanu zône.

¹⁹ Buyahudi banji bâli bayishire aho mwâbo Marta na Mariya mpu babarhulirize oku lufù lwa mushinja wâbo.

²⁰ Erhi Marta ayumva oku Yezu ayiruka, agend'imulinga, naye Mariya asigala abwârhire omu nyumpa.

²¹ Marta abwîra Yezu, erhi: «Waliha, ocibâga hano, mushinja wâni arhankafîre.

²² Ci kwône manyire oku na buno ngasi coshi wankahûna Nnâmahanga anakuhaco».

²³ Yezu amubwîra, erhi: «Mushinja wâwe âfûka»,

²⁴ Marta, erhi: «Manyire oku afûka omu bufûke bw'olusiku luzinda».

²⁵ Yezu amubwîra, erhi: «Nie bufûke. Onyêmîre, ciru akafâ, alama;

²⁶ na ngasi yêshi olama muli nie onanyêmêra, arhakafâ ciru n'eliguma. Okwo, ka okuyêmîre?»

²⁷ Naye, erhi: «Nêci, Yâgirwa, nyêmîre oku we Kristu, Mugala wa Nyamuzinda wayishire en'igulu».

²⁸ Erhi ayûs'iderha ebyo binwa, aj'ihamagala mwene wâbo Mariya. Amuhwehwerheza, erhi: «Omuyigîriza kwo ali kuno, akuhamagîre».

²⁹ Mariya erhi ayumva okwo, anacibaduka ho na halya, ajà emunda Yezu àli.

³⁰ Yezu arhàli acija omu lugo; aciri halya Marta amushimânaga.

³¹ Abayahudi bâli omu nyumpa na Mariya banakâg'imurhûliriza, erhi babona abaduka anahuluka bulibirha, bamukulikira, bamanya mpu aj'ilakira ebwa cûsho.

* 11:18 11, 18 Stadi nguma zo nka metere 185.

³² Erhi Mariya ahika aha Yezu ali n'erhi amubona, acîkwêba aha magulu gâge, erhi: «Nyakasane, ocibâga hano, mushinja wâni arhakafîre!»

³³ Yezu erhi abona agwîra emirenge haguma n'Abayahudi bâli naye, ecifufu camugwârha anayumva oburhè.

³⁴ Anacidôsa, erhi: «Ngahi mwamuhizire?» Bamuşuza, mpu: «Waliha, yishaga ohabone».

³⁵ Yezu anacirhondêra arhoza emirenge.

³⁶ Obwo Abayahudi banaciderha, mpu: «Nêci amusîmaga wa!»

³⁷ Ci abandi muli bo baderha, mpu: «Ci ye waz-ibûlaga amasû ga gulya muhûrha! Ka arhanka-hashîre okurhegeka oyu arhafè?»

³⁸ Yezu ashub'igwârha n'ecifufu, ajà ebwa cûsho. Gwâli mwîna gufûnisirwe n'ibuye.

³⁹ Yezu anacibabwîra abalondana, erhi: «Kûli eri ibuye! "Marta, erhi: Waliha, akola adwîrhe abaya bulya ene lwo lusiku lwa kani"».

⁴⁰ Yezu amuşuza, erhi: «Ka ntakubwîzire nti akabà oyêmîre, wabona irenge lya Nnâmahanga?»

⁴¹ Banacikûla lirya ibuye. Okuhandi Yezu ayînamula amasû, aderha, erhi: «Larha, nku-vuzire omunkwa, kulya kubà wanyumvîrhîze.

⁴² Nyôrha nyîshi oku onyumvîrhiza ensiku zoshi; ci abantu bazungulusire bo barhumire naderha ntyo, lyo bayêmêra oku we wantumaga».

⁴³ Erhi ayûs'iderha ntyo, ayâkûza n'izû linene, erhi: «Lazaro huluka, ojà eno mbuga!»

⁴⁴ Nyakufà ahuluka, amagulu n'amaboko mashwêke n'orhutambara, n'obusû bubwîke

n'omwenda. Yezu ababwîra, erhi: «Shwêkûliye, mumuleke agende».

Abarhambo b'Abayahudi bajà ihano ly'okuyîrha Yezu

⁴⁵ Erhi babona eco cirhangâzo Yezu ajiraga, Buyahudi banji bâli emwâbo Mariya bamuyêmêra.

⁴⁶ Ci bayish'irhengamwo n'abaj'ibombolera Abafarizeyi ebi Yezu ajizire.

⁴⁷ Abajinji b'abadâhwa n'Abafarizeyi kwo kujà ihano, mpu: «Cici rhwâjira obu oyo muntu adwîrhe ajira ebisômerîne binji?

⁴⁸ Rhukamuleka, abantu boshi bamuyêmêra, n'Abaroma bayish'irhuyôkera aka-Nyamuzinda n'obûko bwîrhu».

⁴⁹ Muguma muli bo, Kayifa, ye wali mudâhwa mukulu ogwo mwâka, ababwîra, erhi: «Murhabona!

⁵⁰ Ka murhishi mwêki oku kukwânîne muntu muguma afire olubaga lyo ecihugo coshi cirek'ihera?»

⁵¹ Arhali yêne wacibwîraga ebyo binwa, ci bulya ali mudâhwa mukulu, alêba oku Yezu ali akwânîne afire ecihugo câge,

⁵² arhanali cihugo câge cône, ci mpu lyo ashûbûza abâna ba Nnâmahanga bâli bashand-abîne.

⁵³ Kurhenga olwo lusiku, bahiga là mpu kuhika bamuyîrhe.

⁵⁴ Naye Yezu aleka okucîmoleka Abayahudi. Acîyêgûla, ajà hôfi n'abaciga, omu cishagala cider-hwa Efrayimu, acibêrerayo bo n'abaganda bâge.

Hôfi ha Basâka

⁵⁵ Basâka w'Abayahudi àli hôfi, n'abantu banji bayinamukira e Yeruzalemu mpu bagend'icicêsa.

⁵⁶ Bakalongereza Yezu n'okudôsanya omu ka-Nyamuzinda, mpu: «Kurhi mukengîre? K'ayisha oku lusiku lukulu erhi nanga?»

⁵⁷ Abajinji b'abadâhwa n'Abafarizeyi bâli erhi bàrhegesire mpu owamanye ah'ali anababwîre, bagend'imugwârha.

12

Yezu ashîgwa amavurha g'omugavu (Mat 26, 6-13; Mrk 14, 3-9)

¹ Erhi hasigala nsiku ndarhu embere za Basâka, Yezu ajà e Betaniya, emunda Lazaro afûlaga àbâga.

² Bamushêgera, na Marta akamurhumikira. Lazaro naye àli omu bâli oku cîbo bo naye.

³ Mariya anaciyanka enjebe y'amavurha g'omugavu gw'engulo ndârhi, arhondêra agashîga Yezu oku magulu anagahôrholo n'emviri zâge; enyumpa yoshi yayunjula kîsûnununu.

⁴ Yûda w'e Keriyoti, muguma w'omu baganda bâge, olya wali ayish'imuhâna, aderha, erhi:

⁵ «Owaguzagya ogu mugavu dinari* bihumbi bisharhu, akazihà abakenyi!»

⁶ Lurhâli lukogo lwa bakenyi aderheraga ntyo, ci bulya càli cishambo na bulya ye wabîkaga enshoho, akazâg'izimba ebyâlimwo.

* 12:5 12, 5 Idinari lwo lwâli luseranga lw'Abaroma.

⁷ Yezu, erhi: «Mumuleke. “Ogu mugavu àli agubîkîre olusiku lw’okubishwa kwâni†.”

⁸ “Bulya abakenyi, ensiku zoshi muli haguma nabo, ci niehe arhali ensiku zoshi mwâmbona”».

⁹ Bayahudi banji bamanya oku ho ali aho, banayisha, arhali Yezu yênene orhumire, ci mpu babone na Lazaro afûlaga.

¹⁰ Abajinji b’abadâhwa bahiga okuyîrha Lazaro naye,

¹¹ bulya Bayahudi banji bakâg’ibaleka erhi ye rhuma, bakayêmêra Yezu.

Yezu ajà omu Yeruzalemu

(Mat 21, 1-9; Mrk 11, 1-10; Luk 19, 28-38)

¹² Erhi buca, erya ngabo y’abantu bâli oku lukulu bayumva oku Yezu ali omu njira y’okujà e Yeruzalemu.

¹³ Bahagula amashami g’emishugushugu, bagend’imulinga n’okukayakûza, mpu: «Hozana! Agishwe oyu oyishire oku izîno lya Nyakasane, ye Mwâmi w’Israheli!»

¹⁴ Yezu abona omucukà gw’endogomi, agushonakwo nk’oku byâli biyandisirwe, mpu:

¹⁵ «Orhayôbohaga, mwâli wa Siyoni‡; Mwâmi wâwe oyo oyishire, ashonyire oku mucûkà gw’endogomi».

¹⁶ Abaganda bâge barhayirukiraga bayumva; ci erhi Yezu abà amâkuzibwa, bakengcra oku ebyo byâli biyandisirwe kuli ye n’oku byo bânali bamujirire.

† 12:7 12, 7 olusiku lw’okubishwa kwâni: Eco cijiro ca Mariya ciri nka kulya abantu bashîga omubiri gw’ofire mpu bamuyêreke obukenge. ‡ 12:15 12, 15 Mwâli wa Siyoni, kwo kuderha abantu b’e Yeruzalemu.

¹⁷ Balya boshi bâli ah'akûlaga Lazaro omu nshinda anamufûla omu bafû, bakâg'ihamîriza.

¹⁸ Kwo kwanarhumire olubaga lugend'imulinga: bulya bâli bayumvîrhe oku ajizire eco cisômezo.

¹⁹ Obwo Abafarizeyi bakâbwîrana, mpu: «Ka murhabwîni oku murhamuhashe! Obu Olubaga lwoshi lumushimbire!»

Yezu alêba oku kukwânîne afè lyo akuzibwa

²⁰ Omu bantu baliyishir'iharâmya oku lusiku lukulu, mwâli Abagereki.

²¹ Banaciyegera Filipo wali w'e Betisayida omu Galileya, bamubwîra, mpu: «Waliha, rhwankasîmire nîrhu okubona Yezu».

²² Filipo abwîra Andreyâ; Andreyâ na Filipo baj'ibwîra Yezu.

²³ Yezu abashuza, erhi: «Amango Mwene-omuntu akuzibwa gayishire.

²⁴ Okuli, okuli, mmubwîzire, nka mbeke y'engano erharhogîri omu budaka ekanafâ, enayôrhe yône; ci ekafâ, lyo eburha mburho nyinjiŝ.

²⁵ Osîma obuzîne bwâge, anaburhêre; naye oshomba obuzîne bwâge hano igulu, anabulange omu kalamo k'ensiku n'amango.

²⁶ Olonza okunshiga, anshimbe; n'aha ndi, ho n'omwambali wâni ayish'ibâ. Omuntu onshizire, Larha ayish'imukuza.

Ŝ 12:24 12, 24 Nka mbeke ya ngano: Naye Yezu afâ lyo acungula abantu, lyo baburhwa omu buzîne buhyâhya.

²⁷ Bunôla omurhima gwâni gwamâfuduka. Ku-erhi naderhaga? Larha, oncize kuli aga mango. Càbà co carhumaga mpika muli aga mango.

²⁸ Larha, kuza izîno lyâwe!» Izù lyanacirhenga emalunga, erhi: «Nalikuzize nanacîlikuza kandi».

²⁹ Engabo y'abantu yahali, erhi eyumva, yaderha mpu mulazo; abandi, mpu: «Malahika washambâлага bo naye».

³⁰ Yezu ashuza, erhi: «Arhali nie narhumaga eryo izù lyayumvika, ci mwe mwarhumaga.

³¹ Ganôla go mango igulu lyatwîrwa olubanja*; ganôla go mango omuluzi wa lîno igulu ajugucirwa embuga.

³² Nâni bano nyînamulwa kurhenga igulu†, nânakululira abantu boshi emunda ndi».

³³ Aderha ntyo mpu ayêrekane lufû luci ayish'ifà.

³⁴ Olubaga lwamushuza, mpu: «Ci rhwayumvîrhe omu Citabu c'Amarhegeko‡ oku Kristu àbâho ensiku zoshi. “Kurhi w'oyo ocidesirage, mpu”: “Kukwânîne Mwene-omuntu ayinamulwe?” “Yerigi ndi oyo Mwene-omuntu?”»

³⁵ Yezu abashuza, erhi: «Obulangale burhaciri ninyu kasanzi kanene. Kaz'imugende obu bwaci-

* **12:31 12, 31** Okufà kwa Yezu n'okufûka kwâge kwarhenza abantu omu bujà bwa shetani, ye wali muluzi w'igulu embere Kristu arhucize. † **12:32 12, 32** Omu cigereki «hupsô», kuli kuyînamulwa na kukuzibwa: Yezu ayînamulwa olusiku abambwa oku musalaba. Obwo abantu boshi babone oku ye Muciza w'igulu. Ntyo kwo ashuzize Abagereki balonzagya okumubona. ‡ **12:34 12, 34** Ecitabu c'Amarhegeko, go Mandiko matagatifu, kandi erhi ecigabi cirhanzi ca Bibliya, bitabu birhanu birhanzi: Murh; Lub; Lev; Mib; Lush.

bona, lyo omwizimya gulek'immugwanyanya. Ogenda omu mwizimya, arhamanya ah'ajà.

³⁶ Obu mucigwêrhe obulangale, yêmêri obulangale, lyo muhinduka bâna b'obûlangâlê». Erhi Yezu ayûs'iderha ntyo, acîgendera, abarhêreka.

Yezu afundika enyigûrizo: okubula obuyêmêre kw'Abayahudi

³⁷ Ali ajizire bisômerîne binji omu masù gâbo, barhanamuyêmêraga,

³⁸ lyo aka kanwa k'omulêbi Izaya kayunjula, erhi: «Nyakasane, ndi wayêmîre ebinwa bîrhu? N'okuboko kwa Nyakasane, ndi kwamanyisîbwe»?

³⁹ Câbà barhankanayêmîre, bulya Izaya ashubir'iderha, erhi:

⁴⁰ «Amasù gâbo agahunyize n'emirhima yâbo ayiziba, mpu lyo amasù gâbo galek'ibona n'emirhima yâbo erek'iyumva, lyo barhahinduka binjà, lyo ntanabafumya§».

⁴¹ Izaya aderha ntyo erhi abona irenge lya Yezu, ye anaderhaga erhi alêba ntyo.

⁴² Ci kwône banji, ciru n'omu bagula, bamuyêmêra; ci barhakâg'icîyêrekana erhi kuyôboha Abafarizeyi kurhuma, mpu balek'ikagwa omu sinagogi.

⁴³ Ntyo basîma irenge lîrhenga emwa abantu ahâli h'irenge lîrhenga emwa Nnâmahanga.

§ 12:40 12, 40 Nnâmahanga alonza okuciza abantu boshi, ci arhasêza ndi. Omuntu akalahira inêma lya Nnâmahanga, nalyo linamulahire.

⁴⁴ Yezu anaciyâkûza n'izû linene, erhi: «Onyêmêra, arhali nie ayêmêra, ci olya wantumaga,

⁴⁵ n'ombwîne erhi owantumaga ye abwîne.

⁴⁶ Nie bulangale najîre en'igulu, mpu lyo ngasi onyêmîre alek'ibêra omu mwizimya.

⁴⁷ Oyumva ebinwa byâni arhanabishimbe, arhali nie nâmutwîre olubanja, bulya ntay-ishig'itwa manja, ci nti ncize igulu.

⁴⁸ Ongayaguza n'okurhayumva ebinwa byâni agwêrhe owamutwîra olubanja: ebinwa nadesire byo byâmutwîre olubanja olusiku luzinda.

⁴⁹ Bulya arhali byâni nadesire, ci Larha wantumaga ye wantegesire eby'okuderha n'eby'okuyigîriza.

⁵⁰ Nanyishi oku irhegeko lyâge liri kalamo k'ensiku n'amango. Ebinwa nderha, oku Larha abimbwîzire kwo mbiderha».

II. Amango ga Yezu na Basâka w'Omwâna-buzi wa Nnâmahanga

13

Yezu ashuk'Entumwa amagulu

¹ Embere z'olusiku lukulu lwa Basâka, Yezu erhi amanyire oku amango gâge gahisire g'okurhenga en'igulu n'okushubira emw'Îshe; n'erhi abâ amâzigira abâge bâl'igulu, abazigira lwoshi.

² Erhi babâ bakola badwîrhe balya, erhi na shetani ahîrage Yûda w'e Keriyoti mwene Simoni, omu murhima, ihano ly'okumuhâna,

³ erhi amanyire oku Îshe ahizire obuhashe bwoshi omu maboko gâge n'oku emwa Nnâmahanga arhengaga n'emwa Nnâmahanga ashubira,

⁴ ayimuka oku cîbo, ahogola ecishûli câge, arhôla ecitambara, acikobeka.

⁵ Okuhandi anacidubulira amîshi omu ibakuli, arhondêr'ashuka amagulu g'abaganda bâge* n'okugahorhola na cîrya citambara ali akobesire.

⁶ Anacihika hali Simoni Petro. Petro amubwîra, erhi: «Nyakasane, ka we wanshuka amagulu?»

⁷ Yezu ashuza, erhi: «Oku nâjira, orhakumanyiri buno; wâcikuyumva».

⁸ Petro, erhi: «Nanga, ntà mango wankan-shuka amagulu!» Yezu amushuza, erhi: «Nkaba ntakushusiri, orhakacishangîra nâni».

⁹ Naye Simoni Petro, erhi: «Nyakasane, akabà ntyo, arhali magulu gône, ci n'enfune n'irhwe!»

¹⁰ Yezu amubwîra, erhi: «Owamayûs'icîkalaba, ntà kundi ankacicêsibwa; acîre lwoshi. Ninyu mukola mucîre, ci arhali mweshi».

¹¹ Bulya ali amanyire ndi wâmuhâna; co carhu-maga aderha, erhi: «Murhali mweshi mucîre».

¹² Erhi ayûs'ibashuka amagulu n'erhi abà amâshub'iyambala emyambalo yâge amânashub'ibwârhalâ oku cîbo, ababwîra, erhi: «Ka muyumvîrhe okwo mmujirîre?»

¹³ Kwo munderha mpu Muyigîriza na Nyakasane, n'okwo muderha kwo binali, bulya ndi ye.

¹⁴ Obûla nie Nyakasane na Muyigîriza

* 13:5 13, 5 Okushuka omuntu amagulu gwâli mukolo gwa bajà.

namâmmushuka amagulu, ninyu mukwânîne okukashukana amagulu.

¹⁵ Nammuhîre olwiganyo, nti ninyu mukajira oku mmujirîre.

¹⁶ Okuli, okuli, mmubwîre, omushizi arhalusha nnawâbo, n'omuganda arhalusha owamurhumaga.

¹⁷ Mukamanya ebyo mukanabijira, mwâbà bany'iragi.

¹⁸ Arhali mweshi ndesire; mmanyire abanacishozire; ci kwônene kuhika akanwa kayandisirwe kabè, mpu: Oyu rhushangîre omugati rhwe naye, ayimusize omwigegere mpu agunshenye†.

¹⁹ Mbîre nammubwîrakwo buno kurhac'ibà, lyo hano kubà muyêmêra oku nie Nyamubâho.

²⁰ Okuli, okuli, mmubwîzire, oyankirîre omuntu ntumire, erhi anyankirîre, n'onyankirîre, erhi owantumaga ye ayankirîre».

Yezu amanyîsa obulyâlya bwa Yûda

(Mat 26, 21-25; Mrk 14, 18-21; Luk 22, 21-23)

²¹ Erhi Yezu ayûs'iderha ntyo, ecifufu camugwârha, ahamîriza, anaciderha, erhi: «Okuli, okuli, mmubwîre, muguma muli mwe ampâna».

²² Abaganda bâge bakalolanakwo, bulya barhàli bamanyire ndi akâg'iderha.

²³ Muguma w'omu baganda bâge, olya Yezu azigiraga, àli oku cîbo ashegemize irhwe oku cifuba ca Yezu.

²⁴ Simoni Petro anacimukema, erhi: «Dôsa ndi oyo adwîrhe aderha».

† 13:18 13, 18 Alengezize omwigegere agunshenye: Lul 40, 10.

²⁵ Naye ayunamiza irhwe oku cifuba ca Yezu, amubwîra, erhi: «Ndi oyo, Nyakasane?»

²⁶ Yezu ashuza, erhi: «Oyu nankahà ecihimbi c'omugati nârhobeza erhi ye». Anacirhobeza ecihimbi c'omugati, aciyanka, acihêreza Yûda mwene Simoni w'e Keriyoti.

²⁷ Erhi ayûs'imira eco cihimbi c'omugati, Shetani amujamwo. Okuhandi Yezu anacimubwîra, erhi: «Okuwalonza okujira, okujirage duba».

²⁸ Ci muli abâli oku cîbo ntâye wayumvîrhe ecarhumaga amubwîra ako kanwa.

²⁹ Bulya Yûda ye wakâg'ibîka oluhago, banji bacîkebwa mpu Yezu alonzagya okumubwîra, erhi: «Gula ebirhukwânîne oku lusiku lukulu», nîsi erhi amurhegekaga mpu ahê abakenyi akantu.

³⁰ Oku anayûs'imira cirya cihimbi c'omugati, kwo na kuhuluka. Bwâli budufu.

³¹ Erhi abâ amahuluka, Yezu anaciderha, erhi: «Bunôla Mwene-omuntu amâkuzibwa, na Nnâmahanga akuzîbwe muli ye.

³² «Akabâ Nnâmahanga akuzîbwe muli ye, naye Nnâmahanga amuhâ obukuze, arhanaciyi-mang'imukuza».

Yezu asêzera abaganda bâge

³³ «Rhwana rhwâni, nciri ninyu hisanzi hisungunu. “Mwayish'innonza... na kulya nabwîraga Abayahudi, nti”: “Aha najà murhankahahika”, “ninyu mmubwîzireko buno».

³⁴ «Mmuhîre irhegeko lihyâhya: muzigirane; nk'oku nammuzigîre, kwo ninyu mukâg'izigirana.

³⁵ “Ecimanyîso abantu boshi babonere kwo oku muli baganda bâni, bwo buzigire mwâzigirane”».

³⁶ Simoni Petro amubwîra, erhi: «Yâgirwa, ngahi aho wâjà?» Yezu amushuza, erhi: «Aha nâja, orhankashub'inkulikiraho buno; wâcinshimbe buzinda».

³⁷ Petro amudôsa, erhi: «Yâgirwa, cirhumire ntakakushimba buno? Nahâna obuzîne bwâni we rhumire!»

³⁸ Yezu amushuza, erhi: «Wahâna obuzîne bwawe nie ntumire? Okuli, okuli, nkubwîre, oluhazi lurhâbikè orhaj'indahira kasharhu†».

14

¹ «Omurhima gwinyu guruhakangukaga! Muyêmîre Nnâmahanga, munyêmêre nâni.

² Omu mwa Larha mubà ntebe nyinji. Acibâga arhâli ntyo, nali nammubwîra; nâj'immurheganyiza entebe.

³ Na hano mbà najir'immurheganyiza entebe, nacyish'immuyanka, mmuhêke aha ndi, lyo ninyu mubêra aha ndi.

⁴ N'enjira y'emunda nâja muyimanyire».

⁵ Toma amubwîra, erhi: «Yâgirwa, rhurhamanyiri ngahi wâjà. Kurhi rhwankacimanyaga enjira?»

⁶ Yezu amushuza, erhi: «Nie Njira, nie n'Okuli, nie na Buzîne. “Ntâye wankajà emwa Larha arhanangezirihô”.

† 13:38 13, 36-38 Ebyo binwa biyêrekîre amababale ga Petro Mutagatîfu (21, 18-20).

7 “Mukammanya, mwanamanya na Larha”. “Ku rhenga buno mukola mumumanyire mwana-mubwîne”».

8 Filipo amubwîra, erhi: «Yâgirwa, orhuyereke Sho, rhurhimûkwe».

9 Yezu amushuza, erhi: «Filipo, aga mango goshi ndi ninyu orhanasag'immanya? “Ombwîne erhi abwîne na Larha”. “Kurhi wankaciderhaga, erhi”: “Rhuyêreke Sho?”»

10 K'orhayêmîri oku ndi muli Larha, n'oku Larha andimwo? Ebinwa ndwîrhe nammubwîra, ntabiderha oku buhashe bwâni: ci Larha ombâmwo ye dwîrhe akola ebyo byoshi.

11 Nyêmêri! Ndi muli Larha na Larha andimwo. Akabà murhayêmîri, muyêmêre ebijiro byâni birhumire.

12 Okuli, okuli, mmubwîre, onyêmîre, naye ayajire ebijiro ndwîrhe najira. Anayajire ciru ebilushire, bulya najà emwa Larha.

13 Na ngasi kantu mwâhûne Larha oku izîno lyâni, nâmmujirireko, lyo Larha akuzibwa n'Omugala.

14 Eci mwâhûne oku izîno lyâni, nâmmujirireco.

15 Akabà munzigira, mushimbe amarhegeko gâni.

16 Nâni nayîsh'ishenga Larha ammuhe owundi murhulirizi wabêra ninyu ensiku zoshi.

17 Ye Mûka gw'okuli, n'igulu lirhankahash'imuyankirira, bulya lirhamubona lirhanamuyishi. Mwêhe mumuyishi, bulya ali haguma ninyu anammulimwo.

18 Ntâmmuleke bufûzi.

Nâcigaluka emunda muli.

19 Kandi kasanzi kasungunu igulu lirhacimbone. Ci mwêhe mwâmbona, bulya nzîne ninyu mwâbà n'obuzîne.

20 Olwo lusiku* mwâmanyè oku ndi muli Larha, n'oku ninyu muli muli nie, n'oku nâni ndi muli mwe.

21 «Omanyire amarhegeko gâni akanagashimba, oyo ye onzigira, na ngasi onzigira, ayish'izigirwa na Larha, nâni namuzigira nanciyekeye».

22 Yûda arhali olya w'e Keriyoti, amudôsa, erhi: «Yâgirwa, kurhi wankaciyekekana kuli rhwe okaleka kuciyekeka igulu?»

23 Yezu amushuza, erhi: «Omuntu onzigîre, anabikirire akanwa kâni, naye Larha anamuzigira, rhwanajà omu mwâge, rhunagwîkemwo entebe yîrhu.

24 «Orhanzigira arhabîkirira ebinwa byâni». “N'e-byo binwa mwayumvîrhe birhali byâni, ci biri bya Larha wantumaga”.

25 «Mmubwîzire ebyo byoshi nciri ekarhî kinyu.

26 “Ci Omurhulirizi, Mûka Mutagatîfu, Larha ârhuma oku izîno lyâni, ye wayish'immuyigîriza byoshi anammukengêze ebinammubwîzire byoshi.

27 “Mmusigîre omurhûla, mmuhîre omurhûla gwânî”. “Ci ntammuhîrigwo kulyâla igulu liguhâna”. “Muhire omurhima omu nda, murhanayôbohaga”.

28 “Mwayumvîrhe oku nammubwîrize, nti”: “Nkola, ci nâgaluka emunda muli.” Mucibâga munzigira, rhinga mudwîrhe mwacîshinga, kulya

* 14:20 14, 20 Olwo lusiku: amango gakulikira okufûka kwa Yezu.

kubà nâja emwa Larha, bulya Larha ye mukulu kundusha”.

²⁹ “Ntyo nammubwîzire ebyo embere bibè, nti irhondo byamâbà lyo muyêmêra”.

³⁰ «Ntacimmubwîra binji, bulya Omurhwâli w'er'igulu† ayiruka. “Ci ntà buhashe agwêrhe kuli nie”.

³¹ “Ci ku kwânîne igulu limanye oku nzigira Larha n'oku ebi Larha antegesire byo njira. Yimuki! rhurhenge hano!”»

15

Yezu ye cigundu c'omuzâbîbu

¹ «Nie cigundu c'omuzâbîbu c'okunali, na larha ye muhinzi.

² “Ngasi ishami lindikwo lirhayâna malehe analihagule, na ngasi ishami liyâna amalehe analishogolere mpu lyo liyâna kulusha”.

³ “Okuca, mîra mwacâga, ecinwa nammubwîzire cirhumire”.

⁴ “Mumbêremwo, nâni nâmmubêramwo. Kulya ishami lirhankayâna lyône lirhanasêziri oku cigundu, kwo n'okwo ninyu akabà murhansêzirikwo”.

⁵ “Nie cigundu, ninyu mwe mashami. Obêra muli nie nâni muli ye, oyo ye yâna malehe manji; bulya buzira nie, ntâco mwankahash'ijira”.

⁶ “Orhambêzirimwo, anakabulirwa embuga nk'ishami, ayûme; n'amashami mûmu banagarhôle, bagajugunje omu cibêye, gasingônoke”.

† 14:30 14, 30 Omurhwâli w'eri igulu, ye shetani odwîrhe akolêsa Yûda n'Abayahudi.

7 “Mukambêramwo n'ebinwa byâni bikasêra omu mirhima yinyu, muhûne ngasi coshi mulonzize, mwâcibona”.

8 “Liri irenge lya Larha mukayâna malehe manji, na ntyo kwo mwâbà baganda bâni”.

9 “Oku Larha anzigira, kwo nâni mmuzigira. Mubêre omu buzigire bwâni”.

10 “Mukashimba amarhegeko gâni, mwâbêra omu buzigire bwâni, nk'oku nâni nashimbire amarhegeko ga Larha, nambêra omu buzigire bwâge”.

11 “Mmubwîzire ebyo byoshi, nti lyo obushagaluke bwâni bummubâmwo, lyo n'obushagaluke bwinyu bubà bwimâna”.

12 “Irhegeko lyâni ly'eri”: “muzigirane nk'oku nammuzigire”.

13 “Ntâye wankajira obuzigire bulushire okuhâna obuzîne abîra bâge barhumire”.

14 “Muli bîra bâni mukajira ebi mmurhegesire”.

15 “Ntakacimmuderha bambali bâni, bulya omushizi arhishi eci nnawâbo ajira; mmudesire bîra, bulya ngasi byoshi Larha amanyîsize, nammuyigîrizebyo”.

16 “Arhali mwe mwacînyishogaga, ci nie nacîmmwishogaga, nammuyimanza nti mugende, muyâne amalehe, n'amalehe ginyu gabêreho, lyo Larha ammushobôza ngasi kantu mwâmusengere oku izîno lyâni”.

17 “Mmurhegesire nti muzigirane mwene na nnene”».

Igulu lishomba Yezu n'abaganda bâge

18 «Igulu likammushomba, mukengêre oku nie lyarhangag'ishomba.

19 “Mucibâga b'igulu, igulu lyankasîmire ecalyo; ci kulya kubà murhali b'igulu, bulya erhi ncimmwîshoga nammuyegûla n'igulu, igulu likola limmushomba”.

20 “Kengêri akanwa nammubwîraga: Omushizi arhankalusha nnawâbo. Erhi bantindibuza, ninyu bâmmurhindibuze; akabà bayumvirhîze akanwa kâni, n'akinyu bâkayumvirhize”.

21 “Ci ebyo byoshi bammujirirebyo izîno lyâni lirhuma, bulya barhishi owantumaga.”

22 “Ncibulaga buyisha na ncibâga ntabayigîrizagya, rhinga ntà câha bagwêrhe; ci lêro buno ntà bulyo bacigwêrhe oku câha câbo”.

23 “Onshomba erhi ashomba Larha”.

24 “Ntâcijiraga ekarhî kâbo ebijiro birhasâg'ijirwa na wundi muntu, barhankabîre na câha; ci buno bâbwîne, bagal'irhushomba rhwe na Larha”.

25 “Ci okwo kwoshi mpu lyo ecinwa ciyan-disirwe omu Marhegeko gâbo ciyunjula: Bانشombire buzira igwârhiro*.”

26 “Mango Omurhûlirizi nâmmurhumira kurhenga emwa Larha ayisha, ye Mûka gw'okunali, ohubuka kuli Larha, ayish'impamîriza”.

27 “Ninyu mwayish'impamîriza, kulya kubà mubà nâni kurhenga omurhondêro”».

* 15:25 15, 25 Bانشombire buzira igwârhiro: Lul 34(35), 19; 68(69), 5.

16

¹ Mmubwîzire ebyo nti lyo mulek'isârhalâ.

² Baci'yish'immuhulusa omu masinagogi, ciru amango gayiruka, ngasi owâmmuyîrhe amanye mpu kuli kukolera Nnâmahanga.

³ Bâmmujirire okwo kwoshi bulya barharhumanyaga rhwe na Larha.

⁴ Ci mmubwîzire ebyo, nti lyo hano amango gâbyo gayisha, mukengêra oku nali erhi nammubwîzire. Ntammubwîragabyo kurhenga omurhondêro, bulya naciri ekarhî kinyu.

Okuyisha kw'Omurhûlirizi

⁵ «Lêro buno nkola nâja emwa owantumaga, na ntâyê muli mwe wandôsa, mpu: “Ngahi wâjà?”

⁶ “Ci bulya nammubwîzire okwo, oburhê buyunjwîre emirhima yinyu”.

⁷ “N'obwo ndesire okunali”: “kummukwânîne ngende; bulya nkaba ntagenziri, Omurhûlirizi arhammuyishire; ci nkagenda, nâmmurhumiraye”.

⁸ “N'irhondo ayisha, ayagîriza igulu oku câha, oku bushinganyanya n'oku lubànjà”.

⁹ “Oku câha, bulya barhanyêmîri”.

¹⁰ “Oku bushinganyanya, bulya nkola nâja emwa Larha*, murhakanacimbona”.

¹¹ “Oku lubanja, bulya omurhambo w'er'igulu atwirîrwe olubanja.

¹² “Ncigwêrhe binji by'okummubwîra, ci murhankashub'ibihasha”.

* **16:10 16, 10** Mûka Mutagatifu ayish'iyêrekana oku kwo binali Yezu ali Mwene-Nyamuzinda. Okurheremera kwa Yezu omu mpingu ekulyo kw'Îshe ciri cimanyîso c'okuyêrekana oku muli Nyamuzinda anarhengaga.

13 “Irhondo olya Mûka w'okuli ayisha, am-muyigîriza okuli kwoshi; bulya arhali byâge anaderhe, ci ayish'iderha ngasi ebi ayumvîrhe byoshi, n'ebiyaciyîsha, ayish'immubwîrabyo”.

14 “Ayish'inkuza, bulya oku byâni ayish'ihuma, ammubwîre”.

15 “Ebya Larha byoshi biri byâni”. Co cirhumire nderha nti: “Oku byâni ayish'ihumakwo†, ammubwîre”.

Yezu abwîra abaganda bâge oku agaluka duba

16 «Hindi hitya murhâcimbone, na hindi hitya mwâshub'imbona‡».

17 Obwo baguma omu baganda bâge babwizanya, mpu: «Kwo kurhi okwo adwîrhe arhubwîra, mpu: “Hindi hitya murhâcimbone, na hindi hitya mwâshub'imbona”, na mpu: “Najâ emwa Larha?”»

18 Okubundi bakaziderha, mpu «Ehyo hitya kwo kuderha kurhi? Rhurhamanyiri ebi alonza okuderha».

19 Yezu amanya oku balonza okumudôsa. Anacibabwîra, erhi: «Mudwîrhe mwadôsanya ebi nalonzagya okummubwîra ene nderha, nti: “Hindi bitya murhâcimbone, na hindi hitya mwâshub'imbona”».

20 «Okuli, okuli, mmubwîre, mwayish'ilaka munalakûle; igulu lyôhe lyayish'icîshinga; mwêhe

† 16:15 16, 15 Mûka Mutagatifu ayish'imanyîsa, ayish'ihamîriza Yezu n'enyigîrizo zâge; ayish'imanyîsa oku Nyamuzinda Îshe n'Omugala bali muguma. ‡ 16:16 16, 16 Aho Yezu abwîzire abaganda bâge oku âfâ anafûke.

mwayish'ibona oburhè, ci oburhè bwinyu bwayish'ihinduka mwishingo§.

²¹ “Omukazi, nk'ali hôfi h'okuburha, oburhè bunamugwârhe, bulya amango gâge gahisire; ci kwônene nk'amâyûs'iburha omwâna, arhacikengêra galya malibuko gâge, erhi kucîshinga kurhuma, bulya omuntu abusirwe en'igulu”.

²² “Ninyu kwo n'okwo”. “Buno muli burhè; ci nâcimubone n'omurhima gwinyu gwâshagaluke, n'obusîme bwinyu ntâye wâcimmukûle kuli bwo”.

²³ “Olwo lusiku ntâco mwâcindôse”. “Okuli, okuli, mmubwîre, eci mwâhûne Larha, am-mushobôzaco oku izîno lyâni”.

²⁴ “Kuhika buno, ntâco musig'ihûna oku izîno lyâni. Hûni, mwâhâbwa, n'obusîme bwinyu bwâbâ bwimâna”.

²⁵ “Ebyo byoshi nammubwîzirebyo omu migani”. “Amango gayiruka, ntakacimmubwîra omu migani; nâmmushambalira ebya Larha n'obwâlagale”*.

²⁶ “Agôla mango, mwâhûne oku izîno lyâni. Ntadesiri nti nayîsh'immusengerera emwa Larha”,

²⁷ “kulya kubà Larha yêne ammuzigira, bulya munzigira munayêmîre oku nahubukaga muli Nyamuzinda”.

²⁸ “Nahubukaga muli Larha, najà en'igulu”. “Buno nkola nârhenga en'igulu, njè emwa

§ 16:20 16, 20 Bayish'ibona oburhè amango g'amalumwa n'okufà kwa Yezu; ci olusiku âfûka bayumva omwîshingo. * 16:25

16, 25 Entumwa zâyumve enyigîrizo za Mwâmi Yezu n'obwâlagale amango âfûka anabarhumira Mûka Mutagatîfu.

Larha”».

²⁹ Abaganda bâge bamubwîra, mpu: «Lêro os-hambîre n'obwâlagale, orhanadwîrhi waderhera omu migani!

³⁰ Lêro rhwamâbona oku oyishi byoshi, na ntâye ocilagirîre okukudôsa. Lêro rhwamâyêmêra oku wahubukaga muli Nyamuzinda».

³¹ Yezu abashuza, erhi: «Ka lêro mwamâyêmêra?

³² Amango gayiruka, ciru ganakola gahisire, mwâshandabana ngasi muguma lwâge, munan-sige niene. Ci ntali niene, nanga, bulya Larha ali nâni.

³³ Nammubwîzire ebyo nti lyo mubona omurhûla muli nie. Mwâbone amalumwa omu igulu. Ci muzibuhe! Nahimire igulu».

17

Isâla liyêrekîne obudâhwa bwa Yezu

¹ Erhi ayûs'iderha ebyo binwa, Yezu ayînamula amasû, agalamira enyanya, aderha, erhi:

«Larha, amango gahisire: kuza Mugala wâwe, lyo Mugala wâwe akukuza,

² na bulya wamuhîre obuhashe kuli ngasi ciremwa, lyo ashobôza abà wamuhîre boshi akalamo k'ensiku n'amango.

³ Akalamo k'ensiku n'amango kuli kukumanya, w'oyo Nyamuzinda w'okuli wênene, n'oyu warhumaga, Yezu Kristu.

⁴ Nakukuzize en'igulu; nayukirîze omukolo wampâga mpu njire.

- 5 Larha, nâwe onkuzagye buno, onampè liryâ irenge nayôrhaga njira emwâwe embere igulu liremwe.
- 6 Abantu warhenzagya igulu obampà, nabamanyisize izîno lyâwe. Bâli bâwe, wabampa, banashimba akanwa kâwe.
- 7 Buno bakolaga bamanyire oku ebi wampîre byoshi emwâwe birhenga;
- 8 bulya ebinwa wampâga, nabahîrebyo, banayêmêra okuli oku muli we nahubukaga, banayêmêra oku we wantumaga.
- 9 Bo nsengerîre; ntasengerîri igulu*, ci balya wampâga bo nsengerîre, bulya bali bâwe.
- 10 Ebyâni byoshi biri byâwe, n'ebyâwe byoshi biri byâni, na muli bo najîre irenge.
- 11 Ntaciri en'igulu, ci bôhe en'igulu baciri. Nie ono nyishire emwâwe. Larha Mutagatîfu, olange omu izîno lyâwe abà wampâga, lyo babà muguma akîrhu.
- 12 Erhi nciri nabo, nakâg'ibalanga oku izîno lyâwe abà wampâga. Nabalanziye, na ntà muguma wahezire muli bo, aha nyuma ly'omwâna w'omuhera, mpu lyo okwayan-disirwe kuyunjula.

* 17:9 17, 9 «ntasengerîri igulu»: Igulu, bo balya balahira Obulangashane n'Obuzîne Mwâmi Yezu adwîrhîre abantu. ecinwa «kosmos» omu cigereki, lyo igulu Yowane acikolêsa kubiri. ahandi igulu, kuli kuderha abalemirwe boshi n'aha bayûbaka (Ywn 1, 9; 3, 16; 17, 13), kandi erhi abalahire Yezu. Kandi igulu kuli kuderha aha Yezu arhumagwa naye arhumaho Entumwa mpu zimanyise Emyanzi y'Akalembe (Ywn 17, 18.21).

- 13 Buno lêro nyishire emunda oli; n'ebyo mbidesire buno nciri en'igulu, nti lyo bayumva obusîme bwâni banabuyunjule.
- 14 Nabahîre akanwa kâwe, igulu lyabashomba, bulya barhali b'igulu, nk'oku nâni ntali w'igulu.
- 15 Ntakuhûnyiri nti obarhenze omu igulu, ci nti obalange oku Mubî†.
- 16 Barhali b'igulu, nk'oku nâni ntali w'igulu.
- 17 Obajire batagatîfu omu okuli: akanwa kâwe kwo okuli.
- 18 Kulya wantumaga igulu, kwo nâni mbarhumire igulu.
- 19 Ncihânyire nterekêro bo barhumire, lyo nabo bahinduka nterekêro omu okuli.
- 20 Arhali bônene nsengerîre, ci na balya banyêmêre erhi kanwa kâbo karhuma.
- 21 Boshi babè muguma. Nk'oku we, Larha, oli muli nie nâni nkulimwo, nabo babè muguma muli rhwe, lyo igulu liyêmêra oku we wantumaga.
- 22 Nabahîre irenge wampâga, nti lyo babà muguma, nka kulya nîrhu rhuli muguma:
- 23 nie muli bo, nâwe muli nie, lyo babà muguma lwoshi, lyo n'igulu limanya oku we wantumaga n'oku nabazigire nka kulya wanzigîre.
- 24 Larha, nnonzize abà wampîre nabo babè nâni aha ndi, lyo babona irenge wampîre, bulya wanzigîre embere z'okulemwa kw'igulu.

† 17:15 17, 15 Oku Mubî erhi omu kubî

- 25 Larha mwimâna, igulu lirhakumanyaga, ci niehe nakumanyire, n'abâla bamanyire oku we wantumaga.
- 26 Nabamanyîsize izîno lyâwe, nanacibamanyîsalyo, lyo obuzigire wanzigîre bubà muli bo, lyo nâni mbà muli bo».

18

Yezu agwârhwâ

(Mat 26, 47-56; Mrk 14, 43-52; Luk 22, 47-53)

¹ Erhi Yezu ayûs'iderha ntyo, anacihuluka bo n'abaganda bâge, bayikira omugezi gw'e Cedroni*. Hali ishwa, alijamwo bo n'abaganda bâge.

² Yûda w'omulenzi ali ahayishi, bulya kanji kanji Yezu akâg'ishimânanaho n'abaganda bâge.

³ Yûda anaciyisha adwîrhe engabo y'abasirika n'abaganda barhumirwe n'abakulu b'abadâhwa n'Abafarizeyi. Bali bafumbasire amatara n'orhumole n'amatumu.

⁴ Okuhandi, bulya Yezu ali amanyire okwâbà kwoshi, abajayo, ababwîra, erhi: «Ndi mwalonza?»

⁵ Bamushuza, mpu: «Yezu w'e Nazareti». Naye, erhi: «Nie ono». Yûda wamulenganyagya erhi ali nabo.

⁶ Eerhi Yezu ayûs'ibabwîra, erhi: «Nie ono», bacîtunda, bahirima lugali.

⁷ Ashub'ibadôsa, erhi: «Ndi mwalonza?» Nabo bashuza, mpu: «Yezu w'e Nazareti».

* **18:1 18, 1** Cedroni erhi Kedroni, lwo lubanda lugaba Yeruzalemu n'entondo y'Emizêti.

⁸ Naye Yezu, erhi: «Ka ntammubwîzire oku nie ono! Akabà nie mwalonza lekagi abâla bacîgendere».

⁹ Ebyo byoshi mpu lyo cirya cinwa aderhaga ciyunjula, erhi: «Muli abà wampâga, ntahezagya ciru n'omuguma».

¹⁰ Obwo erhi Simoni Petro adwîrhe engôrho. Anaciyiyômola, ayirhimba mwambali w'omudâhwa mukulu, amushishimbula okurhwiri kulyo. Oyo mushi izîno lyâge ye wali Maliko.

¹¹ Yezu anacibwîra Petro, erhi: «Shubiza engôrho yâwe omu lûba. Akabehe Larha anteganyîze, ka ntakanywe†?»

Yezu embere za Hana na Kayifa. Petro ahakana Nnawâbo

(Mat 26, 57-75; Mrk 14, 53-72; Luk 22, 54-71)

¹² Okubundi, erya ngabo n'omukulu w'abasirika n'abaganda b'Abayahudi bahamirakwo Yezu, bamushwêka.

¹³ Barhang'imuhêka emwa Hana, bulya àli is-hazâla wa Kayifa wali mudâhwa mukulu ogwo mwâka.

¹⁴ Kayifa y'olya wahâga Abayahudi eri ihano, erhi: «Kukwânîne muntu muguma afîre olubaga».

¹⁵ Ci Simoni Petro bo n'owundi muganda‡ bâli bakulikîre Yezu. Oyo wundi muganda àli amanyîbwe n'omudâhwa mukulu. Anacishimba Yezu omu cogo c'omudâhwa mukulu.

† 18:11 18, 11 Akabehe, go malumwa. ‡ 18:15 18, 15 Oyo wundi muganda, ye Yowane wayandikaga eci citabu ca kani c'Emyanzi y'Akalembe.

¹⁶ Petro yêhe abêra abà lumvi embuga. Olya wundi muganda wali omanyikîne n'omudâhwa mukulu anacihuluka; abwîra omujakazi wakâg'ilanga omuhango, ageza Petro.

¹⁷ Oyo mujâkazi wali aha lumvi adôsa Petro, erhi: «Ka nâwe orhali w'omu baganda b'oyu muntu?» Naye ashuza, erhi: «Nanga, ntali wa muli bo».

¹⁸ Abashizi n'abaganda erhi batwanyire omuliro erhi mboho erhuma, bakakalûka. Naye Petro abalimwo anakag'ikalûka.

¹⁹ Omudâhwa mukulu anacidôsa Yezu ogw'abaganda bâge n'enyigîrizo zâge.

²⁰ Yezu amushuza, erhi: «Nayigîrize igulu n'obwâlagale; ensiku zoshi nahanwîre omu sinagogi n'omu ka-Nyamuzinda, mwo Abayahudi barhigânana, na ntâco nadesire bufundafunda.

²¹ Cirhumire wandôsa? Dôsa abayumvîrhe ebi nabayigîrize; bamanyire ebi nadesire».

²² Erhi ayûs'iderha ntyo, muguma w'omu baganda bâli aho arhimba Yezu oluhî, ana-mubwîra, erhi: «Ka kwo bashuza omudâhwa mukulu ntyo?»

²³ Yezu amushuza, erhi: «Akabà nadesire kubî, nyêreka aha nahabîre; ci akabà kwinjà nadesire, bici ocinshûrhirage?»

²⁴ Okubundi, Hana amurhuma emwa omudâhwa mukulu Kayifa erhi anaciri mubohe.

²⁵ Simoni Petro naye erhi analigi aho, adwîrhe akalûka. Bamubwîra, mpu: «Nâwe we, k'orhali w'omu baganda bâge?» Ahakana, erhi: «Nanga, ntali wa muli bo».

²⁶ Muguma w'omu bagaragu b'omudâhwa

mukulu, mwene wâbo olya Petro ajingûlaga okurhwiri, amubwîra, erhi: «Ka ntakubwîne omu ishwa mwe naye?»

²⁷ Petro ashub'ihakana. Ho n'aho oluhazi lwabika.

Yezu emwa Bilato

(Mat 27, 1-2.11-31; Mrk 15, 1-20; Luk 23, 1-7.13-25)

²⁸ Banacîrhenza Yezu emwa Kayifa, bamujâna omu lugo lw'omurhegesi. Lyâli sêzi. Ci bôhe barhajâga omu lugo mpu balek'ihumâna§, mpu lyo banahash'ilya oku mwâna-buzi wa Basâka.

²⁹ Bilato anacihuluka, abajayo, abadôsa, erhi: «Cici mushobesire oyu muntu?»

³⁰ Bamushuza, mpu: «Acibâga arhâli muntu mubî, rhurhankakudwîrhîreye».

³¹ Bilato, erhi: «Yankiye mwêne, mumutwîre nk'oku Amarhegeko ginyu ganadesire». Nabo Abayahudi bamushuza, mpu: «Ntâ buhashe* rhujira bw'okuyîrha omuntu».

³² Okwo kwoshi mpu lyo akanwa Yezu aderhaga kabà, bulya àli erhi adesire lufù luci ayish'ifà.

³³ Okubundi Bilato anacishubira omu k'emmanja; ahamagala Yezu, amudôsa, erhi: «K'oli mwâmi w'Abayahudi?»

³⁴ Yezu amushuza, erhi: «Ka wakumanya wêne erhi wakubwîrwa n'abandi?»

§ 18:28 18, 28 Omu bworhrere bw'Abayahudi, okujà omu mw'omupagani gwàli muziro.

* 18:31 18, 31 Abaroma bâli banyazire Abayahudi obuhache bw'okutwîra omuntu olufù. Aciyîrhagwa n'Abayahudi, mabuye Mwâmi Yezu àli abandwa; arhâli abambwa oku musalaba, bwo buhane bukali bw'Abaroma.

³⁵ Bilato ashuza, erhi: «Ewe, ka nie ono ndigi Muyahudi? Bene winyu n'abajinji b'abadâhwa bakundwîrhîre. Bici wajizire?»

³⁶ Yezu amushuza, erhi: «Obwâmi bwâni† burhali bw'en'igulu. Obwâmi bwâni bucibâga bw'en'igulu, bambali bâni bâli banfungira, lyo ndek'ihânwa omu maboko g'Abayahudi. Ci obwâmi bwâni burhali bw'eno».

³⁷ Naye Bilato, erhi: «Kuziga oli mwâmi?» Yezu amushuza, erhi: «Wakudesire! ndi mwâmi. Naburhagwa nanajà en'igulu nti mpamîrize okuli. Ngasi muntu osîma okuli, ayumvîrhiza izù lyâni».

³⁸ Bilato amubwîra, erhi: «Okuli kwo kuci?» Oku ayûs'iderha ntyo, ahuluka, ajà emunda Abayahudi bâli. Anacibabwîra, erhi: «Ntà cibî mmubwînekwo.

³⁹ Mwakômerîre okubona nammushwêkûlira muntu muguma oku Basâka. Ka mulonzizagye ndîke omwâmi w'Abayahudi?»

⁴⁰ Bashub'iyâma, mpu: «Arhali ye, ci Baraba!» Oyôla. Baraba càli cishambo.

19

¹ Okuhandi Bilato arhegeka mpu bayanke Yezu banamushûrhe emikoba.

² Abasirika banaciluka ecimane c'emishûgi, bamuhiraco omw'irhwe, bamuyambika ecishûli cidukula.

³ Bakamujaho banaderha, mpu: «Asinge wâni mwâmi w'Abayahudi!» Banakamushûrha empî.

† 18:36 18, 36 Mwâmi Yezu alonza okuderha oku obwâmi bwâge arhabuhâbagwa na bantu.

⁴ Bilato ashub'ihuluka, ababwîra, erhi: «Y'oyu mmudwîrhîre eno mbuga, nti mubone oku ntà cibî namubwînekwo».

⁵ Yezu anacihuluka erhi akola ayambîrhe cirya cimanè c'emishûgi na cirya cishûli cidukula. Bilato ababwîra, erhi: «Lâbagi omuntu!»

⁶ Oku banamukozakwo amasû, abajinji b'abadâhwa n'abaganda bayâma, mpu: «Omubambe, omubambe oku musalaba?» Bilato abashuza, erhi: «Mumuyanke mwêne, mugend'imubamba oku musalaba: "niehe ntà cibî mmubwînekwo"».

⁷ Abayahudi bamushuza, mpu: «Rhujira Irhegeko, n'eryo Irhegeko lidesire mpu afè, bulya acîjizire mwene Nyamuzinda».

⁸ Erhi Bilato ayumva eco cinwa, ashubiyôboha bwenêne.

⁹ Ashub'ijà omu k'emmanja, adôsa Yezu, erhi: «Oli wa ngahi?» Ci Yezu arhamushuzagya kantu.

¹⁰ Bilato anacimubwîra, erhi: «K'orhalonza okumbwîra? K'orhamanyiri oku ngwêrhe obuhashe bw'okukulika n'obuhashe bw'okukubamba oku musalaba?»

¹¹ Yezu amushuza, erhi: «Ntà buhashe wankambwînekwo, acibâga orhabuhâbagwa kurhenga enyanya. Co cirhumire ecâha c'owampânaga omu maboko gâwe cilushire ecâwe*».

Yezu atwirwa okufà

¹² Kurhenga aho, Bilato akâlonza oku akamulika. Ci Abayahudi bayâma, mpu: «Okamulika,

* **19:11 19, 11** Abalenganyagya Yezu bo Buyahudi, na kulusha abandi boshi, Kayifa na Yûda.

erhi orhali mwîra wa Sezari: bulya ngasi yêshi ocijira mwâmi, erhi kugoma agomîre Sezari».

¹³ Erhi ayumva ebyo binwa, Bilato ahêka Yezu embuga, atamala aha k'emmanja kâge, haderhwa «Litostrotos», omu cihabraniya «Gabata».

¹⁴ Lwàli lusiku lw'Amarheganyo ga Basâka, nka nsâ ya kali ndarhu. Bilato abwîra Abayahudi, erhi: «Lolagi omwâmi winyu».

¹⁵ Nabo bayâma, mpu: «Rhenza, rhenza! Omubambe oku musalaba!» Bilato abadôsa, erhi: «Kurhi nankabamba omwâmi winyu?» Abajinji b'abadâhwa bamushuza, mpu: «Ntâ wundi mwâmi rhujira orhali Sezari!»

¹⁶ Obwo anacibahâye mpu bamubambe oku musalaba.

*Yezu abambwa oku musalaba
(Mat 27, 31.33.37-38; Mrk 15, 21-27; Luk 23, 26-34.38)*

Banaciyanka Yezu.

¹⁷ Abarhula omusalaba gwâge, arhenga omu Lugo, ajâ ahantu haderhwa «hantu h'Empanga», omu cihabraniya «Golgota».

¹⁸ Hâhola ho bamubambîre oku musalaba na bandi babiri bo naye, ngasi muguma eburhambi, na Yezu ekarhî.

¹⁹ Bilato ayandika olwandiko, alumanika oku musalaba. Ebinwa by'olwo lwandiko by'ebi: «Yezu w'e Nazareti, Mwâmi w'ABuyahudi».

²⁰ Ezo nderho Bayahudi banji bazisoma, bulya aho Yezu abambiragwa oku musalaba hàli hôfi n'olugo n'ezo nderho zâli nyandike omu cihabraniya n'omu cilatini n'omu cigereki.

21 Abajinji b'Abayahudi babwîra Bilato, mpu: «Orhayandikaga: Mwâmi w'Abayahudi, ci: Oyu muntu acîhambire, mpu: Nie Mwâmi w'Abayahudi».

22 Bilato ashuza, erhi: «Nayandisire nanayan-disirage».

Bashokôla emyambalo ya Yezu
(Mat 27, 35; Mrk 15, 24; Luk 23, 34)

23 Abasirika erhi babà bamabambira Yezu oku musalaba, bashokôla emyambalo yâge, bayi-gabamwo bigabi bini, ngasi musirika ciguma, n'ecishûli câge. Eco cishûli cirhàlimwo buhange, canali ca ciremo ciguma kurhenga enyanya kuhika idako.

24 Banacicijânamwo bône na nnene, mpu: «Rhurhacisharhulaga, ci rhuciyeshe cigole, rhu-lole ndi wacihêka». Ntyo kwanaciyunjula kulya kwàli kuyandisirwe, mpu: Emyambalo yâni bayi-gabâna, n'ecishûli câni baciyesha cigole. Ntyôla kwo abasirika bajizire.

Yezu na nnina
(Mat 27, 55-56; Mrk 15, 40-47; Luk 23, 49)

25 Aha burhambi bw'omusalaba gwa Yezu bâli bayimanzire: nnina, na munnina, Mariya, mukà-Kleofasi, na Mariya Magadalena,

26 Erhi Yezu abona nnina n'olya muganda arho-nyagya eburhambi bwâge, anacibwîra nnina, erhi: «Nyoko we, alà mugala wâwe».

²⁷ Abwîra n'olya muganda, erhi: «Alà nyoko†». Kurhenga ago mango nyamuganda amuhêka emwâge.

Yezu afà oku musalaba

(Mat 27, 48-50; Mrk 15, 36-37; Luk 23, 46)

²⁸ Enyuma z'aho, Yezu erhi amanyirîre oku byoshi byayunjwîre, mpu lyo ebyayandisirwe byoshi bibà, anaciderha, erhi: «Enyôrha ya-mangwârha»,

²⁹ Ahôla erhi hali akabindi kayunjwîre nkalishi. Banaciyanka ecihôrholo, bacivumvuliza mw'erya nkalishi, bacîshwêkera oku itumu, bamuhêreza mpu anywe.

³⁰ Erhi Yezu ayûs'inywakwo eyo nkalishi, aderha, erhi: «Hoshi aho». Anaciyûnamya irhwe, arhengamwo omûka.

Yezu afundwa itumu

³¹ Lwàli lusiku lw'Amarheganyo ga Basâka, lyo emirhumba erhag'ibêra oku musalaba olwa Sabato, n'olwo lwa-Sabato lwàli lukulu bwenêne, Abayahudi baj'ihûna Bilato mpu babavune emilundi‡, banabamanule,

³² Abasirika bayisha, bavuna omurhanzi emilundi n'owa kabiri mwo balya bâli babambirwe oku musalaba bo naye,

† 19:27 19, 27 Yowane àli arhuyimangîre rhweshi, n'erhi Mwâmi Yezu amuhà Mariya, rhweshi amuhîre mpu abè nyâmà, nîrhu rhubè bâna bâge. Mariya ye Eva muhyâhya, ye nnina wa ngasi muntu wabusirwe buhyâhya omu mukò gwa Yezu. ‡ 19:31 19, 31 Babavunaga emilundi mpu lyo bafà duba, banabarhenze oku musalaba embere oluzira lwa Sabato lurhangîre.

³³ Erhi bahika hali Yezu, bashimâna afîre; barhavunaga milundi,

³⁴ ci musirika muguma amushinga itumu omu lubavu, na halya honênè mwarhenga omukò n'amîshi§.

³⁵ Owabonaga okwo, yêne ye na muhamîrizi, n'obuhamîrizi bwâge buli bw'okuli, anamanyire oku adesire okunali, mpu lyo ninyu muyêmêra.

³⁶ Ebyo byoshi byabîre mpu lyo Amandiko gayunjula: Barhakamuvuna kavuha ciru n'akaguma,

³⁷ N'ahandi kuyandisirwe, mpu: Bay-ish'ilolêreza* oyu bafundaga itumu.

Yezu abishwa

(Mat 27, 57-60; Mrk 15, 42-46; Luk 23, 50-54)

³⁸ Okubundi Yozefu w'e Arimatiya ahûna Bilato okumanula omubiri gwa Yezu. Oyo Yozefu ali naye muganda wa Yezu, ci bufundafunda erhi kuyôboha Abayahudi kurhuma. Bilato ayêmêra. Anaciyish'iguyanka.

³⁹ Nikodemu naye ayisha; y'olya warhangag'ijà emwa Yezu budufu. Ali adwîrhe emvangè y'obukù n'omugavu ya ngero nk'igana.

⁴⁰ Bayanka omubiri gwa Yezu, baguboha omu bitambara banagushîga omugavu nka kulya Abayahudi banakomerera okubisha.

§ 19:34 19, 34 Abakula-mbêre b'Ekleziya bayigîrize oku ogo mukò ciri cimanyîso, c'Obukaristiya, n'oku ago mîshi co cimanyîso c'Obubatizo. * 19:37 19, 37 Okulolêreza, omu kanwa ka Yowane, kwo kuyêmêra n'okushimba Kristu.

⁴¹ Aha bamubambiraga oku musalaba hâli ishwa, na mw'ery'ishwa mwâli enshinda mpyâhya erhalisâg'ibishwamwo ndi.

⁴² Bulya lwâli lusiku lwa Marheganyo g'Abayahudi, babisha Yezu mw'eyo nshinda yali hôfi.

20

*Bashimâna enshinda erhacirimwo ndi
(Mat 28, 1-8; Mrk 16, 1-8; Luk 24, 1-11)*

¹ Olusiku lurhanzi lw'omugobe*, Mariya Magadalena alamukira ebwa cûsho mucêracêra burhac'ihumanuka; ashimâna bakûzire ibuye oku nshinda.

² Anacikûla omulindi, aj'emunda Simoni Petro àli bo n'olya wundi muganda Yezu arhonyagya, ababwîra, erhi: «Babishwîre Nyakasane, rhurhanamanyiri aha bamuhizire».

³ Petro anacigenda bo n'olya wundi muganda, baj'ebwa cûsho.

⁴ Bajaga balibirha bombi. Olya wundi muganda ye wali mubidu, kulusha Petro, amushokolera, ahika wa burhanzi aha bwa nshinda.

⁵ Anaciyûnama, abona ebitambara oku idaho, ci arhamujaga.

⁶ Simoni Petro wali omukulikire naye ahika. Aj'omu cûsho, abona ebitambara biri oku idaho,

* **20:1 20, 1** Olusiku lurhanzi lw'omugobe erhi lurhanzi nyuma lya Sabato, lwo lukola lusiku lwa Nyakasane lw'abakristu, bulya lwo lusiku Mwâmi Yezu afûkaga, lwo na lusiku Mûka Mutagatifu ayandagiliraga Entumwa.

⁷ n'omwenda bâli bafûnisiremwo irhwe. Ogwo mwenda guruhàli haguma n'ebitambara, ci gwàli muzinge hâgo hâgo.

⁸ Lyo olya wundi muganda warhangag'ihika aha bwa cûsho naye amujirage. Acîbonera, anayêmêra.

⁹ Okuli, barhàli basâg'iyumva oku amandiko gadesire oku àli akwânîne afûke omu bafû.

¹⁰ Okuhandi abaganda banacishubir'eka.

*Yezu abonekera Mariya Magadalena
(Mat 28, 9-10; Mrk 16, 9-11)*

¹¹ Mariya yêhe àli ayîmanzire aha bwa cûsho, anali adwîrhe afûmêka. Oku adwîrhe alaka, ayûnama, alola omu nshinda,

¹² abona bamalahika babiri bayambîrhe emyambalo myêru banabwârhire aha bâli balambisire omubiri gwa Yezu, muguma ebw'irhwe, owundi ebwa magulu.

¹³ Banacimubwîra, mpu: «We mukazi, bici ebyo walakira?» Naye, erhi: «Bahêsire Nnawîrhu, ntanamanyiri ngahi bamuhizire».

¹⁴ Oku ayûs'iderha ntyo, akabagana, abona Yezu ayîmanzire, ci arhamanyaga oku ye.

¹⁵ Yezu amudôsa, erhi: «We mukazi, bici ebyo walakira? Ndi walonza?» Acikêbwa mpu ye mulanzi w'ishwa, amubwîra, erhi: «Yâgirwa, akabà we wamuhêsire, ombwîre ngahi wamuhizire, nj'imurhôla».

¹⁶ Yezu amubwîra, erhi: «Mariya!» Mariya amu-manyîrira, amubwîra omu mahabraniya, erhi: «Rabuni!» kwo kuderha: «Muyigîriza».

¹⁷ Yezu amubwîra, erhi: «Orhampumagakwo, bulya ntaj'irheremera emwa Larha. Ci ojage emunda bene wîrhu† bali, obabwîre oku nteremîre emwa Larha na Sho, emwa Nyamuzinda wâni na Nyamuzinda winyu».

¹⁸ Mariya Magadalena anacigenda, abwîra abaganda oku abwîne Nyakasane n'oku amubwîzire ebyo binwa.

*Yezu abonekera abaganda bâge
(Mrk 16, 14-18; Luk 24, 36-49)*

¹⁹ Bijingo by'olwo lusiku lurhanzi lw'omugobe lwonênè, omu abaganda bâli enyumvi zoshi zâli mpamike erhi kuyôboha Abayahudi kurhuma. Yezu anacipamuka, abayimanga ekarhî, ababwîra, erhi: «Omurhûla muli mwe!»

²⁰ Erhi aderha ntyo, abayêreka enfune n'olubavu. Abaganda basîma bwenêne erhi babona Nyakasane.

²¹ Yezu ashub'ibabwîra, erhi: «Omurhûla muli mwe! Nk'oku Larha antumaga, nâni mmurhumire».

²² Erhi abâ amâderha ntyo, ababûhira omûka, ababwîra, erhi: «Yankiriri Mûka Mutagâtîfu.

²³ Abamwâkulire e byâha, babikulirwe n'abamwâbirekere, babiyôrhane».

²⁴ Ci Toma yêhe, muguma muli balya ikumi na babiri, oderhwa Cihasha, arhâli baguma n'abâbo erhi Yezu ayisha.

²⁵ Abandi baganda bamubwîra, mpu: «Rhwbwîne Nyakasane!» Naye abashuza, erhi: «Nkaba ntabwîni emirhule y'erya migera omu

† 20:17 20, 17 Abo bene wâbo Yezu, bo haganda bâge.

nfune zâge, nkaba ntafundiri omunwe gwâni omu bibande by'emisumari, na nkaba ntahumiri niene omu lubavu lwâge, ntayêmêre».

²⁶ Erhi kugera nsiku munâni, abaganda bâli kandi omu nyumpa na Toma haguma nabo. Yezu apamuka erhi n'enyumvi zoshi ziri mpamike; abayimanga ekarhî, erhi: «Omurhûla muli mwe!»

²⁷ Anacibwîra Toma, erhi: «Funda omunwe gwâwe omu: lolâ enfune zâni; lêrha okuboko kwâwe, okuhire omu lubavu lwâni; orhanacibaga mubula-buyêmêre, ci obè mwemêzi».

²⁸ Toma ashuza, erhi: «Nyakasane, Nyamuzinda wâni».

²⁹ Yezu amubwîra, erhi: «Oyêmîre bulya wambwîne. Bali bany'iragi abâyêmêre barhanabwîni».

Enfundiko ntanzi y'ecitabu

³⁰ Yezu ajizire bindi bimanyîso binji embere z'abaganda bâge birhayandisirwi mw'eci citabu.

³¹ Ebîra byayandisirwe nti lyo muyêmêra oku Yezu ye Kristu, Mwene Nnâmahanga, na mukayêmêra, nti lyo mubona obuzîne oku izîno lyâge.

21

Yezu abonekera abaganda bâge eburhambi bw'enyanya y'e Tiberiyadi

¹ Enyuma z'aho, Yezu ashub'ibonekera abaganda bâge eburhambi bw'e nyanja y'e Tiberiyadi. Alagi oku ababonekeraga*.

² Simoni Petro, Toma, oderhwa Cihasha, Natanaeli w'e Kana omu Galileya, bene-Zebedeyo na bandi baganda babiri bâli haguma.

³ Simoni Petro anacibabwîra, erhi: «Nkol'iduba». Nabo bamubwîra, mpu: «Nîrhu rhwakushimba». Banacilîkûla, bashonera omu bwârho. Ci mw'obwo budufu, ntâco barhôzire.

⁴ Erhi izûba lishoshôka emashinji, bahona Yezu ayîmanzire ebulambo, ci abaganda barhamanyaga oku ye.

⁵ Yezu anacibabwîra, erhi: «Mwe bâna, ka ntà hifi mugwêrhe?» Bamushuza mpu: «Ntâhyo!»

⁶ Naye, erhi: «Mukwêbe akêshe ebwa kulyo k'obwârho, mwâgwâsa». Banacikakwêba, ci barhacihashag'ikazikûla erhi bunji bwa nfi burhuma.

⁷ Olya muganda Yezu arhonyagya anacibwîra Petro erhi: «Nyakasane oyo!» Erhi Simoni Petro ayumva mpu Nyakasane oyo, acîbwîka omwambalo gwâge, bulya arhâli ayambîrhe, acîloha omu nyanja.

⁸ Abandi baganda bayisha omu bwârho, bajà bakulula akêshe n'enfi, bulya barhâli kuli n'ecikwî c'enyanya: yali nka misomi magana abiri yône.

⁹ Erhi bayômoka oku cikwî, babona amakala gayâsire, n'enfi egalikwo n'omugati.

* **21:1 21, 1** Emilongo, kurhenga 1 kuhika 25: Eci cigabi cizinda cayûshûlagwa na Yowane yêne erhi na mushimbûlizi wâge muguma.

¹⁰ Yezu anacibabwîra, erhi: «Lerhagi kuli ezo nfi mudubire».

¹¹ Simoni Petro ashonera omu bwârho, aku-lulira akêshe ebulambo; kâli kayunjwîre bifi binênênè: igana na makumi arhanu na bisharhu. N'obwo zâli nyinji ntyo, akêshe karhaberekaga.

¹² Yezu ababwîra, erhi: «Yishagi muyikule». Ntâ muguma omu baganda wadesire, mpu amudôsa, mpu: «We ndi?» bulya bâli bamanyire bwinjâ oku àli Nyakasane.

¹³ Okuhandi Yezu anaciyegera, arhôla omugati, abahêreza, n'enfi kwo na kwo.

¹⁴ Bwo bwâli bwa kasharhu obwo Yezu abonek-
era abaganda bâge kurhenga afûka omu bafû.

¹⁵ Erhi bayûs'iyikula, Yezu adôsa Simoni Petro, erhi: «Simoni, mwene Yowane, k'onzigira ku-lusha abâ?» Amushuza, erhi: «Nêci, Nyakasane, orhahabiri oku nkuzigira». Yezu amubwîra, erhi: «Yabula abâna-buzi bâni».

¹⁶ Amudôsa obwa kabiri, erhi: «Simoni, mwene Yowane, k'onzigira?» Amushuza, erhi: «Nêci, Nyakasane, orhahabiri oku nkuzigira». Yezu amubwîra, erhi: «Yabula ebibuzi byâni».

¹⁷ Amudôsa obwa kasharhu, erhi: «Simoni, mwene Yowane, k'onzigira?» Petro alumwa erhi ayumva amudôsa kasharhu, erhi «K'onzigira?» Anacimubwîra, erhi: «Yâgirwa, oyishi byoshi, orhahabiri oku nkuzigira». Yezu amubwîra, erhi: «Yabula ebibuzi byâni»†.

† 21:17 21, 17 Erhi Mwâmi Yezu aha Petro obuhashe bw'okuyâbula abâna-buzi n'ebibuzi byâge, amujira mukulu w'Ekleziya yoshi, amuhà obuhashe bw'okurhegeka abarho n'abakulu

18 «Okuli, okuli, nkubwîre, erhi ociri mu-sole, wêne wakâg'ihwinja wanakajà aha olonzize, ci amango wâshosihala, wâlambûle amaboko, owundi akushwêke anakuhêke aha orhalonza.

19 “Erhi aderha okwo, amanyîsa lufù luci Petro ayish'ikuzamwo Nnâmahanga”. Erhi abà amâderha ntyo, amubwîra, erhi: «Nshimba».

20 Oku Petro acikabagana, abona olya muganda Yezu arhonyagya abakulikire, y'olya wali oshegemize irhwe oku cifuba câge erhi bashêga anamudôsa, erhi: «Yâgirwa, ndi wakulenganya?»

21 Erhi Petro amubona, abwîra Yezu, erhi: «Naye ye, Nyakasane?»

22 Yezu amushuza, erhi: «Nkola nalonza nti ayôrhe kuhika ngaluke, ka kukuyêrekîre? W'oyo nshimba».

23 Omwanzi gwavuma omu bashimbûlizi ba Yezu mpu oyo muganda arhakafa. N'obwo Yezu arhâl'ibwîzire Petro, mpu: «Arhakafa», ci mpu: «Nkola nalonza nti ayôrhe kuhika ngaluke, ka kukuyêrekîre?»

Obushwinjiro bw'ebinwa

24 Oyo muganda ye muhamîrizi w'ebyo, ye wanabiyandikaga, rhunamanyire oku obuhamîrizi bwâge buli bw'okunali.

25 Hali bindi binji Yezu ajizire. Owabirhondêreza ciguma ciguma, ciru n'igulu lirhankabona aha lyahira ebitabu byankayandikwa.

BIBLIYA NTAGATIFU OMU MASHI
The Holy Bible in the Shi language of the Democratic
Republic of the Congo: Bibliya Ntagatifu omu mashi
(Bible with Deuterocanon)
La Sainte Bible en langue shi de la République
démocratique du Congo

copyright © 2024 BUKAVU Mashi and other Kivu Languages Bible

Language: Mashi (Shi)

Contributor: BUKAVU Mashi and other Kivu Languages Bible

Bibliya aha nfune ajage n'emurhima n'omu bijiro

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Jul 2025 from source files dated 2 Jul 2025

32d7d8c6-4f1f-556c-bf3d-9ed771bbfd1e